

หมวดที่ 3

เขตอำนาจศาล

เค้าโครงเรื่อง

1. เขตอำนาจศาล
2. กรณีไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลที่มีเขตเหนือคดีได้

สาระสำคัญ

1. ความหมายของคำว่า “ศาล” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (1)
2. การเสนอคำฟ้องต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญ ศาลยุติธรรม
3. คดีที่นำไปฟ้องต้องเป็นคดีที่อยู่ในเขตศาลนั้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรมที่กำหนดเขตศาลด้วย
4. กรณีไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลที่มีเขตเหนือคดี

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

เมื่อนักศึกษาได้ศึกษาหมวดที่ 3 นี้แล้ว ทำให้นักศึกษา

1. ทราบว่าการเสนอคำฟ้องคดีแพ่งจะต้องเสนอยังศาลใด
2. ทราบว่าการเสนอคำฟ้องในกรณีที่มูลคดีเกิดขึ้นในเรือไทยหรืออากาศยานไทยที่อยู่นอกราชอาณาจักร จะต้องเสนอคำฟ้องที่ศาลใด
3. ทราบว่ากรณีจำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรนั้นโจทก์จะต้องเสนอคำฟ้องยังศาลไทยได้หรือไม่
4. ทราบว่าการเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอโดยทั่วไปจะต้องเสนอยังศาลใด และกรณีมีบทบัญญัติเป็นอย่างอื่นในการเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอันนับบัญญัติไว้อย่างไร
5. เข้าใจถึงการเสนอคำฟ้องในกรณีพิเศษ
6. เข้าใจถึงการเสนอคำฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวนেองกับคดีอาญา
7. เข้าใจถึงกรณีไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลที่มีเขตเหนือคดีได้

หมวดที่ 3

เขตอำนาจศาล

ข้อความเบื้องต้น

ในการศึกษาหมวดที่ 2 เรื่องคู่ความ ทำให้ได้ทราบถึงผู้มีอำนาจนำคดีมาฟ้องร้องต่อศาลและหลักเกณฑ์ของการเข้ามาเป็นคู่ความในคดี ฉะนั้น ในเบื้องต้นผู้ที่มีอำนาจจะนำคดีมาฟ้องร้องต่อศาลต้องพิจารณาถูก่อนว่ามีเรื่องที่จะนำเสนอไปฟ้องร้องต่อศาลหรือไม่ ถ้ามีเรื่องจะฟ้องร้องต่อศาลโดยเข้าหลักเกณฑ์ตาม ป.ว.พง มาตรา 55 แล้ว ผู้ที่จะฟ้องร้องต่อศาลมีพิจารณาถึงตนเองว่ามีอำนาจจะฟ้องร้องผู้อื่นหรือไม่ ถ้าเห็นว่ามีอำนาจฟ้องร้องได้ตามกฎหมายแล้ว จึงพิจารณาต่อไปว่าจะไปฟ้องร้องที่ศาลไหน สำหรับศาลที่จะนำคดีมาฟ้องร้องคงต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประธรรมนูญศาลยุติธรรม เมื่อกล่าวถึงคำว่า “ศาล” จึงขอกล่าวความหมายของคำว่า “ศาล” ไว้ในที่นี้ด้วย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (1) คำว่า “ศาล” หมายความว่า “ศาลยุติธรรมหรือผู้พิพากษาที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง”

คำว่า “ศาล” ตามข้อความนี้มีความหมายเป็นสองประการ คือ.-

ก. ศาลยุติธรรม หมายถึงสถานที่ทำการศาล “ได้แก่ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา

ข. ผู้พิพากษา หมายถึงบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษามีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง

จากความหมายของคำว่า “ศาล” นี้จะเห็นว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล จะต้องมีสถานที่กำหนดไว้และผู้พิพากษาเป็นผู้กระทำ ซึ่งมีพระราชบัญญัติจัดตั้งและกำหนดเขตศาล และมีประธรรมนูญศาลยุติธรรม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือกฎหมายอื่นกำหนดอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาด้วย

ในการอธิบายถึงหลักการพิจารณาว่าจะนำคดีไปฟ้องร้องยังศาลไหน เพื่อสะดวกในการศึกษาขอแยกหัวข้ออธิบายเป็น 2 หัวข้อคือ

1. เขตอำนาจศาล

2. กรณีไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลที่มีเขตหนึ่งคดีได้

บทที่ 1

เขตอำนาจศาล

หลักในการพิจารณาว่าจะนำคดีไปฟ้องร้องยังศาลไหนนั้น จะต้องพิจารณาจาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 2 ซึ่งจะกำหนดหลักการพิจารณาว่า ศาลใดจะมีอำนาจที่จะรับพิจารณาคดีได้ตามพระราชบัญญัติธรรม และคดีนี้อยู่ใน เขตศาลตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือไม่

สำหรับบทบัญญัติท้ายพระราชบัญญัติให้ใช้พระราชบัญญัติธรรม พ.ศ. 2543 ที่บัญญัติเกี่ยวด้วยเขตอำนาจศาล มีมาตรา 1, 2, 3, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25

ส่วนบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่บัญญัติเกี่ยวด้วย เขตอำนาจศาลมีมาตรา 2, 3, 4, 4 ทวิ, 4 ตรี, 4 จัตวา, 4 เบญจ, 4 ฉ, 5, 6 และ 7

ในการอธิบายจะขออธิบายเฉพาะแต่มาตราที่บัญญัติเรื่องเขตอำนาจศาลใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเท่านั้น ส่วนพระราชบัญญัติธรรมยุ่งศึกษา ได้จากวิชาพิชารณานุญาติธรรมโดยตรงอยู่แล้ว

แม่นที่เรื่องจะนำคดีไปฟ้องที่ศาลใดนั้น คือ มาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่ง

“มาตรา 2 ห้ามมิให้เสนอคำฟ้องต่อศาลได้ เว้นแต่

(1) เมื่อได้พิจารณาถึงสภาพแห่งคำฟ้องและชั้นของศาลแล้ว ศาลนั้นมีอำนาจที่จะ พิจารณาพิพากษากดีน์ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพระราชบัญญัติธรรมและ

(2) เมื่อได้รับพิจารณาถึงคำฟ้องแล้ว ปรากฏว่าคดีนี้อยู่ในเขตศาลนั้นตาม บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยศาลที่จะรับคำฟ้อง และตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมายที่กำหนดเขตศาลด้วย”

จากบทบัญญัติในมาตรา 2 นี้ การเสนอคำฟ้องต่อศาลจะต้องพิจารณาถึงเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1. สภาพแห่งคำฟ้อง
2. ชั้นของศาล
3. อำนาจศาล
4. เขตศาล

1. สภาพแห่งคำฟ้อง

สิ่งที่จะต้องพิจารณาเป็นประการแรกก็คือ สภาพแห่งคำฟ้องเมื่อพิจารณาจาก ป.ว.ิ.แพ่ง มาตรา 2 แล้วจะเห็นว่ามาตรฐานนี้บัญญัติถึงเรื่องการเสนอคำฟ้อง จะนั้น บัญหาที่ว่า อย่างไรเป็นคำฟ้องจึงต้องพิจารณาตามบทวิเคราะห์ศัพท์ในมาตรา 1 (3) ส่วนการเสนอคำฟ้องต่อศาลได้ต้องพิจารณาถึงสภาพแห่งคำฟ้อง “สภาพแห่งคำฟ้อง” หมายถึงสภาพแห่งคดี หรือลักษณะแห่งคดีที่โจทก์ประสงค์จะบังคับเอา เช่น เป็นคำฟ้องคดีแพ่ง หรือคดีอาญา หรือเป็นคำฟ้องเกี่ยวกับคดีแรงงาน หรือเป็นคำฟ้องที่ยื่นต่อศาลชั้นต้น หรือฟ้องอุทธรณ์หรือฟ้องฎีกา เหล่านี้พิจารณา ได้จากตัวคำฟ้องของโจทก์นั้นเอง

2. ชั้นของศาล

ตามพระราชบัญญัติธรรม มาตรา 1 ได้แบ่งศาลออกเป็น 3 ชั้นคือ

2.1 ศาลชั้นต้น

2.2 ศาลอุทธรณ์

2.3 ศาลฎีกา

2.1 ศาลชั้นต้น คือความทุกเรื่องจะต้องฟ้องต่อศาลมีชั้นต้นก่อนเสมอจะข้ามไปฟ้องร้อง ต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลมฎีกา ก่อนไม่ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นทั้งนี้ เพราะ ป.ว.ิ.แพ่ง มาตรา 170 บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้ฟ้องพิจารณาและซื้ชาดตัดสินคดีเป็นครั้งแรกในศาลหรือโดยศาลอื่นนอกจากศาลมีชั้นต้น เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งเป็นอย่างอื่น”

ศาลมีชั้นต้นมีอยู่หลายศาลด้วยกันดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติธรรม มาตรา 2 ว่า “ศาลมีชั้นต้นได้แก่ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งชนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาชนบุรี ศาลจังหวัด ศาลแขวง และศาลยุติธรรม อื่นที่พระราชนักบัญญัติจัดตั้งศาลมีชั้นต้นกำหนดให้เป็นศาลมีชั้นต้น”

2.2 ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์เป็นศาลมีชั้นสูง คือความทุกเรื่องที่จะฟ้องต่อศาลอุทธรณ์ได้จะต้องผ่านการพิจารณาของศาลมีชั้นต้นมาแล้ว เว้นแต่ในการนี้ที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ ปัจจุบันได้ตั้งศาลอุทธรณ์ภาคเพิ่มขึ้น 3 ภาค เพื่อแบ่งเบาภาระการพิจารณาพิพาทภาคคือของศาลอุทธรณ์

2.3 ศาลฎีกา ศาลฎีกาเป็นศาลสูงสุดมีอยู่ศาลเดียว คดีความทุกเรื่องจะฟ้องร้องต่อศาลฎีกาได้จะต้องผ่านการพิจารณาของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์มาแล้วตามลำดับ เว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ

3. อำนาจศาล

อำนาจศาล หมายถึงอำนาจในการพิจารณาคดี ผู้พิพากษาแต่ละคนของแต่ละศาล จะมีอำนาจมากน้อยแตกต่างกันไป เช่น ผู้พิพากษาศาลแพ่งอำนาจในการพิจารณาพิพากษาเฉพาะคดีแพ่ง ผู้พิพากษาศาลอาญา มีอำนาจพิจารณาพิพากษาเฉพาะคดีอาญา และแม้ในคดีแพ่งเองผู้พิพากษาคนเดียวก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาน้อยกว่าผู้พิพากษาทนายคุ้มครองเดินด้วยเหตุนี้ในการพิจารณาคดีแพ่งจึงควรพิจารณาเรื่อง “องค์คณะ” ด้วย เพราะเมื่อผู้พิพากษาประกอบกันจนครบองค์คณะตามที่กฎหมายต้องการแล้ว จึงจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวงได้ตามกฎหมาย ซึ่งจะได้อธิบายดังนี้

1. อำนาจศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลแพ่งชลบุรี

ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลแพ่งชลบุรี มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวงและคดีอื่นใดที่ไม่ได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น (พระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาตรา 19) ซึ่งหมายความว่าศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลแพ่งชลบุรี มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งได้ทุกประเภท แต่ไม่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาได้เลย นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดอำนาจของศาลแพ่งอีกประการหนึ่ง คือกรณีตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี บัญญัติว่าในท้องที่ที่ศาลคดีเยาวชนและครอบครัวเปิดดำเนินการแล้วห้ามมิให้ศาลมีห้องชั้นต้นอื่นใดในท้องที่นั้น พิจารณาพิพากษาคดีอาญาหรือคดีแพ่งซึ่งอยู่ในอำนาจศาลคดีเยาวชนและครอบครัว

2. อำนาจศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ และศาลอาญาชลบุรี

ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ และศาลอาญาชลบุรี มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั้งปวงที่ไม่ได้อยู่ในอำนาจศาลยุติธรรมอื่นรวมทั้งคดีอื่นใดที่มีกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาแล้วแต่กรณี (พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 19) นอกจากนั้น ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40 บัญญัติว่า การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาดังนี้จะฟ้องต่อศาลซึ่งพิจารณาพิพากษาคดีอาญาหรือต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีแพ่งก็ได้ จะเห็นได้ว่าตาม

พระราชบัญญัติธรรมมาตรา 19 ให้อำนาจศาลอาญาพิจารณาพากษาเฉพาะคดีอาญา จึงไม่เกี่ยวกับอำนาจของศาลในส่วนแพ่ง แต่ถ้าเป็นคดีแพ่งเกี่ยวนோกับคดีอาญาแล้ว เมื่อได้ฟ้องคดีอาญาต่อศาลอาญาแล้วให้ฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาไปด้วยกันได้

3. อำนาจศาลจังหวัด

ศาลจังหวัดมีอำนาจพิจารณาพากษากดีแพ่งและคดีอาญาทั้งปวงที่มิได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น (พระราชบัญญัติธรรม มาตรา 18) ดังนั้น เมื่อพิจารณาในเรื่องอำนาจศาลแล้ว ศาลจังหวัดย่อมมีอำนาจพิจารณาพากษากดีทั้งคดีแพ่งและอาญา

4. อำนาจศาลแขวง

ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพากษากดีและมีอำนาจทำการไต่สวนหรือมีคำสั่งได้ ๆ ซึ่งผู้พิพากษาคนเดียวมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 24 และมาตรา 25 วรรคหนึ่ง (พระราชบัญญัติธรรม มาตรา 17)

4. เขตศาล

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 2 (2) ใช้คำว่า “เขตศาล” และในมาตรา 6 นั้น ใช้คำว่า “เขตอำนาจศาล” ฉะนั้น คำทั้งสองจึงมีความหมายแตกต่างกันดังนี้ คือ คำว่า “เขตศาล” หมายถึงเขตในทางภูมิศาสตร์เท่าที่กฎหมายจัดตั้งศาลนั้น ๆ จะกำหนด เช่น พระราชบัญญัติธรรม มาตรา 16 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ศาลชั้นต้น มีเขตตามที่พระราชนูญญาติจัดตั้งศาลนี้กำหนดไว้”

ส่วนคำว่า “เขตอำนาจศาล” ย่อมมีความหมายกว้างกว่าคำว่า “เขตศาล” กล่าวคือ หมายถึง เขตศาลที่ศาลจะใช้อำนาจพิจารณาพากษาไปถึงนั้นเอง

เมื่อพิจารณาความหมายของคำสองคำนี้แล้วจึงเห็นว่า ป.ว.แพ่ง มาตรา 2 บัญญัติ คำว่า “เขตศาล” คงจะให้มีความหมายถึงเขตศาลนั้นเอง

ในการพิจารณาว่า คดีนั้นจะอยู่ในเขตท้องที่ที่ศาลมีอำนาจเหนือคดีใด จะต้องพิจารณาจาก ป.ว.แพ่ง มาตรา 3, 4, 4 ทวิ, 4 ตรี, 4 จัตวา, 4 เบญจ, 4 ฉ, 5 และ 7 ต่อไป

การเสนอคดีต่อศาล

ในการเสนอคดีต่อศาล ถ้าเป็นคดีมีข้อพิพาทจะเสนอคดีโดยทำเป็นคำฟ้อง คดีไม่มีข้อพิพาทจะเสนอคดีโดยทำเป็นคำร้องขอ คำฟ้อง และคำร้องขอต้องเสนอต่อศาลที่มีเขตอำนาจ

ประมาณกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 บัญญัติว่า “เว้นแต่จะมีบทบัญญัติเป็นอย่างอื่น

(1) คำฟ้องให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล และ/หรือต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล ไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่

(2) คำร้องขอให้เสนอต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลหรือต่อศาลที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล”

จากบทบัญญัติตามมาตรา 4 นี้ หมายความถ้าไม่มีบทบัญญัติเป็นอย่างอื่น การเสนอคำฟ้องให้เป็นไปตามมาตรา 4 แต่ถ้ามีบทบัญญัติเป็นอย่างอื่นการเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอให้เป็นไปตามบทบัญญัตินั้น ๆ

ถ้าไม่มีบทบัญญัติเป็นอย่างอื่น การเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอเป็นดังนี้

1. คำฟ้อง ให้เสนอต่อศาล

ก. ที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล

ข. ที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล ไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร หรือไม่

ก. ที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล

คำว่า “ภูมิลำเนา” (DOMICILE) หมายถึงถิ่นที่อยู่ที่กฎหมายกำหนดว่า เป็นภูมิลำเนา ภูมิลำเนาตามปกติมีได้แห่งเดียว (UNIQUE) เว้นแต่กรณีพิเศษที่กฎหมายกำหนดเป็นอย่างอื่น ส่วนถิ่นที่อยู่ (PLACE OF RESIDENCE) อาจมีได้หลายแห่ง

คำว่า “ถิ่น” (PLACE) หมายถึงสถานที่ซึ่งบุคคลอาศัยอยู่กินหลับนอนตาม ความต้องการแห่งชีวิตธรรมชาตของมนุษย์มิใช่ที่ที่กินอยู่หรือหลับนอนเพียงชั่วจัง หรือระหว่างเวลาทำงานเท่านั้น

ภูมิลำเนาของบุคคลต้องพิจารณาจากเหตุการณ์ภายนอก คือถิ่นที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญและเจตนา หลักฐานที่แสดงว่ามีภูมิลำเนาอยู่ที่แห่งใดโดยชัดเจน ต้องอาศัย

เอกสารของทางราชการได้แก่สำเนาทะเบียนบ้าน หรือหลักฐานที่ได้มาจากการตรวจสอบรายการทะเบียนประชาชนของสำนักงานกลางทะเบียนราชภาระ กระทรวงมหาดไทย

กรณีมีการเปลี่ยนกฎหมายสำเนาต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 2 ประการ คือ

1) เปลี่ยนถื่นที่อยู่ และ

2) เปลี่ยนเจตนา

กฎหมายสำเนาแยกได้เป็น 2 ประการคือ

1) กฎหมายสำเนาของบุคคลธรรมดा

2) กฎหมายสำเนาของนิติบุคคล

1) กฎหมายสำเนาของบุคคลธรรมดा

กฎหมายสำเนาของบุคคลธรรมด้า ได้แก่ ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญ (ป.พ.พ. มาตรา 37) กฎหมายสำเนาของบุคคลธรรมด้า มีดังนี้

(1) ถ้าบุคคลธรรมด้ามีถิ่นที่อยู่หลายแห่ง ซึ่งอยู่สับเปลี่ยนกันไปหรือมีหลักแหล่งที่ทำการงานปกติหลายแห่ง ให้ถือเอาแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นกฎหมายสำเนาของบุคคลนั้น (ป.พ.พ. มาตรา 38)

(2) บุคคลธรรมด้าซึ่งเป็นผู้ไม่มีที่อยู่ปกติเป็นหลักแหล่ง หรือเป็นผู้ครองชีพในการเดินทางไปมาปราศจากหลักแหล่งที่ทำการงานพนบด้วนถิ่นไหนให้ถือว่าถิ่นนั้นเป็นกฎหมายสำเนาของบุคคลนั้น (ป.พ.พ. มาตรา 40)

(3) ถ้าบุคคลได้ได้เลือกเอาถิ่นใด โดยมีเจตนาปรากฏชัดแจ้งว่าจะให้เป็นกฎหมายสำเนาเฉพาะการเพื่อการใด ให้ถือว่าถิ่นนั้นเป็นกฎหมายสำเนาเฉพาะการสำหรับการนั้น (ป.พ.พ. มาตรา 42)

(4) กฎหมายสำเนาของสามีและภรรยา ได้แก่ ถิ่นที่อยู่ที่สามีและภรรยาอยู่กินด้วยกันฉันสามีภรรยา เว้นแต่สามีหรือภรรยาได้แสดงเจตนาให้ปรากฏว่ามีกฎหมายสำเนาแยกต่างหากจากกัน (ป.พ.พ. มาตรา 43)

(5) กฎหมายสำเนาของผู้เยาว์ ได้แก่กฎหมายสำเนาของผู้แทนโดยชอบธรรมซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครอง ในกรณีที่ผู้เยาว์อยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดามารดา ถ้าบิดาและมารดาไม่มีกฎหมายสำเนาแยกต่างหากจากกัน กฎหมายสำเนาของผู้เยาว์ได้แก่กฎหมายของบิดาหรือมารดาซึ่งตนอยู่ด้วย (ป.พ.พ. มาตรา 44)

(6) ภูมิสำเนาของคนไร้ความสามารถ ได้แก่ ภูมิสำเนาของผู้อ่อนบุนนาค (ป.พ.พ. มาตรา 45)

(7) ภูมิสำเนาของข้าราชการ ได้แก่ กิ่นอันเป็นที่ทำการตามตำแหน่งหน้าที่ หากมิใช่เป็นตำแหน่งหน้าที่ข้าราชการ ข้าราชการเวลา หรือเป็นเพียงแต่งตั้งไปเฉพาะการครั้งเดียวคราวเดียว (ป.พ.พ. มาตรา 46)

(8) ภูมิสำเนาของผู้ที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลหรือตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้แก่ เรือนจำหรือทัณฑสถานที่ถูกจำคุกอยู่จนกว่าจะได้รับการปล่อยตัว (ป.พ.พ. มาตรา 47)

(9) ถ้าภูมิสำเนาของบุคคลใดไม่ปรากฏ ให้ถือว่ากิ่นที่อยู่เป็นภูมิสำเนา (ป.พ.พ. มาตรา 39)

2) ภูมิสำเนาของนิติบุคคล

ภูมิสำเนาของนิติบุคคล ได้แก่

(1) กิ่นอันเป็นที่ดังสำนักงานใหญ่

(2) กิ่นอันเป็นที่ดังที่ทำการ

(3) กิ่นที่ได้เลือกเอาเป็นภูมิสำเนาเฉพาะการตามข้อบังคับหรือตราสาร

จัดตั้ง

(4) กิ่นอันเป็นที่ดังของที่ทำการหรือของสำนักงานสาขาในส่วนกิจการอันได้กระทำ

ข้อสังเกต 1) ภูมิสำเนาต้องถือขณะยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอ

2) ภายหลังยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอแล้วมีการเปลี่ยนแปลงภูมิสำเนาของจำเลย การเปลี่ยนแปลงเช่นว่านี้หาดัดอำนาจศาลที่รับฟ้องคดีไว้ในอันที่จะพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีไม่ (ป.ว.พ. มาตรา 173 วรคสอง (2))

ดังนั้น คำฟ้องโดยทั่วไปให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิสำเนาอยู่ในเขตศาล โดยจำเลยจะมีสัญชาติได้ก็ตาม

การเสนอคำฟ้องต่อศาลที่จำเลยมีภูมิสำเนาอยู่ในเขตศาลแยกได้เป็น 2 กรณี คือ

(1) ขณะยื่นคำฟ้องจำเลยมีภูมิสำเนาอยู่ในราชอาณาจักร หมายความว่า ขณะยื่นคำฟ้องจำเลยมีภูมิสำเนาอยู่ในราชอาณาจักร การเสนอคำฟ้องให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิสำเนาอยู่ในเขต

(2) ขณะยื่นคำฟ้องจำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร หมายความว่าขณะยื่นคำฟ้องจำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร จำเลยประกอบหรือเคยประกอบกิจการทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในราชอาณาจักร ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 3(2) บัญญัติว่า “ในการฟ้องที่จำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร (ก) ถ้าจำเลยเคยมีภูมิลำเนาอยู่ ณ ที่ได้ในราชอาณาจักรภายในกำหนดสองปีก่อนวันที่มีการเสนอคำฟ้องให้ถือว่าที่นั้นเป็นภูมิลำเนาของจำเลย (ข) ถ้าจำเลยประกอบหรือเคยประกอบกิจการทั้งหมด หรือแต่บางส่วนในราชอาณาจักรไม่ว่าโดยตนเองหรือด้วยแทน หรือโดยมีบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้ติดต่อในการประกอบกิจการหรือติดต่อดังกล่าว หรือสถานที่อันเป็นถิ่นที่อยู่ของด้วยแทนหรือของผู้ติดต่อในวันที่มีการเสนอคำฟ้องหรือภายในกำหนดสองปีก่อนนั้นเป็นภูมิลำเนาของจำเลย”

2.1 จำเลยเคยมีภูมิลำเนาอยู่ ณ ที่ได้ในราชอาณาจักรภายในกำหนดสองปีก่อนวันที่มีการเสนอคำฟ้อง ในกรณีนี้การเสนอคำฟ้องต่อศาลให้เสนอต่อศาลที่จำเลยเคยมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรภายในกำหนดสองปีก่อนวันที่มีการเสนอคำฟ้อง โดยนับย้อนหลังจากวันฟ้องไป 2 ปี เช่น โจทก์เสนอคำฟ้องวันที่ 5 มกราคม 2551 จำเลยต้องเคยมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งหรือตลอดเวลา ระหว่างวันที่ 5 มกราคม 2549 ถึงวันที่ 5 มกราคม 2551 และจำเลยเคยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลมิได้เสนอคำฟ้องต่อศาลนั้น

2.2 จำเลยประกอบกิจการอยู่ในราชอาณาจักรในการฟ้องนี้ขณะยื่นคำฟ้อง จำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร แต่ปรากฏว่าจำเลยได้ประกอบกิจการอยู่ในราชอาณาจักรจริงถือเอาสถานที่ที่จำเลยใช้ประกอบกิจการเป็นภูมิลำเนาของจำเลย ซึ่งสถานที่ใช้ประกอบกิจการอยู่ในเขตศาลมิได้เสนอคำฟ้องต่อศาลนั้น

2.3 จำเลยเคยประกอบกิจการอยู่ในราชอาณาจักรในการฟ้องนี้เช่นเดียวกับ จำเลยเคยมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร กล่าวคือ ในขณะยื่นคำฟ้องจำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร แต่จำเลยได้เคยประกอบกิจการอยู่ในราชอาณาจักรภายในกำหนดสองปีก่อนวันที่มีการเสนอคำฟ้อง โดยนับย้อนหลังจากวันฟ้องไป 2 ปี เช่น บริษัท โอดิ จำกัด ได้ตกลงทำสัญญากับกรุงเทพมหานครรับจ้างก่อสร้างสะพานคนเดินข้าม โดยเริ่มก่อสร้างตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน 2549 แล้วเสร็จวันที่ 15 ธันวาคม 2550 กรุงเทพมหานครได้ตรวจสอบความชำรุดบกพร่อง เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2551 ประสงค์จะ

ยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหายจากบริษัทโดยชี้ช่องไม่มีกฎหมายสำเนาอยู่ในราชอาณาจักรตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม 2551 มาแล้ว ในวันที่ 15 พฤษภาคม 2551 กรุงเทพมหานครฟ้องได้ เพราะ บริษัทโดยชี้ได้เคยประกอบกิจการอยู่ในราชอาณาจักรภายในการกำหนดสองปีก่อนวันที่มีการ เสนอคำฟ้อง โดยเสนอคำฟ้องต่อศาลที่สถานที่ใช้ประกอบกิจการอยู่ในเขต

อนึ่ง ตามข้อ 2.2 และ 2.3 จำเลยจะประกอบกิจการหรือเคยประกอบ กิจการโดยตรง หรือตัวแทน หรือโดยมีบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้ดัดต่อในการประกอบ กิจการก็ได้ โดยเสนอคำฟ้องต่อศาลที่สถานที่ใช้ประกอบกิจการหรือเคยประกอบกิจการ หรือสถานที่ใช้ดัดต่อ หรือสถานที่อันเป็นถิ่นที่อยู่ของตัวแทนหรือของผู้ดัดต่ออยู่ในเขต ศาลได้ให้เสนอคำฟ้องต่อศาลงั้น

สรุป การเสนอคำฟ้องต่อศาลที่จำเลยมีกฎหมายสำเนาอยู่ในเขต นอกจาก กฎหมายสำเนาของจำเลยที่มีอยู่ในเขตศาลไทยขณะยื่นฟ้องแล้ว ยังถือเอกสารกฎหมายสำเนาของจำเลย ตามมาตรา 3 (2) (ก) และ (ข) ด้วย

ข. ที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลไม่ว่าจำเลยจะมีกฎหมายสำเนาอยู่ใน ราชอาณาจักรหรือไม่

คำว่า “มูลคดี” หมายถึงเหตุอันก่อให้เกิดการฟ้องร้องกันขึ้น เช่น ตกลงทำ สัญญาภัยที่ไหน ผิดสัญญาที่ไหน ละเมิดที่ไหน เป็นต้น

การเสนอคำฟ้องต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลมีมาก่อนแล้ว เป็น 2 ประการ คือ

- 1) มูลคดีเกิดขึ้นในเรือไทยหรืออากาศยานไทยที่อยู่นอก ราชอาณาจักร ประมาณกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 3(1) บัญญัติว่า “ในกรณี ที่มูลคดีเกิดขึ้นในเรือไทยหรืออากาศยานไทยที่อยู่นอกราชอาณาจักรให้ศาลมีแพ่งเป็นศาลมีเขตอำนาจ” กล่าวคือ ถ้ามูลเหตุอันก่อให้เกิดการฟ้องร้องกันเกิดขึ้นในเรือไทยหรือ อากาศยานไทยที่อยู่นอกราชอาณาจักร ก็ให้ถือว่ามูลคดีได้เกิดขึ้นในราชอาณาจักร โดย ให้ศาลมีแพ่งเป็นศาลมีเขตอำนาจเพียงศาลมีเดียว การเสนอคำฟ้องให้เสนอต่อศาล แพ่งเท่านั้น

**2) มูลค่าเกิดขึ้นในราชอาณาจักรโดยตรง ถ้ามูลค่าที่เกิดขึ้นในเขต
ศาลได้กู้เงินคำฟ้องยังศาลนั้นได้**

ข้อยกเว้น

(1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 ทวิ บัญญัติว่า “คำฟ้องเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิหรือประโยชน์อันเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ให้ เสนอต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ในเขตศาล ไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ใน ราชอาณาจักรหรือไม่ หรือต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล” ตามบทบัญญัติ มาตรา 4 ทวิ เป็นข้อยกเว้นของมาตรา 4 (1) คำฟ้องตามมาตรา 4 ทวินี้ ได้แก่ คำฟ้องที่ เกี่ยวด้วยสิ่งต่อไปนี้

- ก. อสังหาริมทรัพย์
- ข. สิทธิอันเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์
- ค. ประโยชน์อันเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์

คำว่า “เกี่ยวด้วย” ในมาตรา 4 ทวินี้ จะต้องพิจารณาจาก คำฟ้องเป็นหลักว่าหมายถึงคดีที่โจทก์มุ่งหมายจะบังคับเอา กับทรัพย์ชั้นใดชั้นหนึ่งโดย เจาะจง กล่าวคือ ให้คูณว่าเมื่อศาลมีพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีตามฟ้องแล้วจะต้องมีการ จัดการหรือบังคับด้วยทรัพย์อันใดอันหนึ่งเฉพาะเจาะจงแล้วก็ถือได้ว่าเป็นคำฟ้องเกี่ยวด้วย ทรัพย์ เช่น พ้องเรียกกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือตึกแฝด นอกเหนือนี้ คดีที่จะต้องพิเคราะห์ถึง ความเป็นอยู่ของทรัพย์ชั้นใดโดยเฉพาะ เช่น พ้องขับไล่ผู้บุกรุกออกจากที่ดิน หรือพ้อง ขอให้ผู้บุกรุกโโรงเรือนรุกเข้ามาในที่ดินให้รื้อถอนไป เป็นคำฟ้องเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ เพราะคดีเหล่านี้ศาลจะต้องบังคับแก่ทรัพย์เหล่านั้น หรือต้องพิจารณาถึงความเป็นอยู่ของ ทรัพย์นั้น แต่ถ้าเป็นคดีที่มุ่งหมายจะบังคับจำเลยให้ปฏิบัติตามสัญญา พ้องเรียกเงินค่า นายน้ำที่ดิน พ้องเรียกค่าขายที่ดิน พ้องเรียกค่ามัดจำ ค่าเสียหาย เหล่านี้ไม่เกี่ยวด้วย อสังหาริมทรัพย์

สิทธิอันเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ สิทธิของผู้รับจำนำของ บุริมสิทธิเหนืออสังหาริมทรัพย์ ภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์

ประโยชน์อันเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ พ้องเรียกให้ ชำระค่าเช่า โรงเรือน สิ่งปลูกสร้าง หรือค่าเช่าที่ดิน เป็นต้น

สำหรับศาลที่จะเสนอคำฟ้องที่เกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ ตาม
ป.ว.แพ่ง มาตรา 4 ทวิ มีดังนี้

ก) ศาลที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ในเขต เช่น เสืออยู่จังหวัด
สุพรรณบุรี ตกลงขายที่ดินที่ตั้งอยู่จังหวัดนครปฐมให้กับสิงห์ซึ่งอยู่จังหวัดเพชรบุรี หาก
เสือไม่ยอมจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินแปลงนี้ให้สิงห์ สิงห์ต้องการฟ้องขอให้เสือโอน
กรรมสิทธิ์ให้แก่ตนต้องยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัดนครปฐม เพราะเป็นศาลที่ทรัพย์พิพาทดังอยู่
ในเขต

การเสนอคำฟ้องต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่ในเขตนี้ไม่ว่า
จำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่ และโจทก์จำเลยจะเป็นคนสัญชาติไทย
หรือไม่ก็ตาม มุ่งบังคับเฉพาะอสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่ในเขตเท่านั้น

ข) ศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลมี

การเสนอคำฟ้องเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์นี้ โจทก์ขอบที่จะ
เสนอต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ในเขตศาลม หรือศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขต
ศาลก็ได้ โดยไม่ต้องยื่นคำร้องขออนุญาตก่อน

(2) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 ตรี บัญญัติว่า
“คำฟ้องอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ทวิ ซึ่งจำเลยมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ใน
ราชอาณาจักรและมูลค่ามิได้เกิดขึ้นในราชอาณาจักร ถ้าโจทก์เป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือ
มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรให้เสนอต่อศาลแพ่งหรือต่อศาลที่โจทก์มีภูมิลำเนาอยู่ใน
เขตศาลมี

คำฟ้องตามวรรคหนึ่ง ถ้าจำเลยมีทรัพย์สินที่อาจถูกบังคับคดีได้
อยู่ในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร โจทก์จะเสนอคำฟ้องต่อศาลที่
ทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขตก็ได้”

ตามบทบัญญัติตามมาตรา 4 ตรี นี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเสนอ
คำฟ้องไว้ดังนี้

- 1) คำฟ้องอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ทวิ
- 2) จำเลยมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรและมูลค่ามิได้
เกิดขึ้นในราชอาณาจักร
- 3) โจทก์เป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร

4) ให้เสนอคำฟ้องต่อศาลแพ่งหรือต่อศาลที่โจทก์มีภูมิลำเนาอยู่ในเขต หรือต่อศาลที่ทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขต กรณีที่จำเลยมีทรัพย์สินที่อาจบังคับคดีได้อยู่ในราชอาณาจักร

1) คำฟ้องอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ทวิ หมายความว่า เป็นคำฟ้องที่ไม่เกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิหรือประโยชน์อันเกี่ยวด้วย อสังหาริมทรัพย์ เช่น คำฟ้องให้จำเลยชำระหนี้เงินกู้ยืม คำฟ้องให้ใช้ค่าสินใหม่ทดแทน คำฟ้องเกี่ยวด้วยสังหาริมทรัพย์ คำฟ้องเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน คำฟ้องเกี่ยวกับการเรียกค่านายหน้าที่ดิน คำฟ้องเกี่ยวกับการเรียกราคาที่ดิน คำดัดจำคืน คำฟ้องเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายจากการผิดสัญญา เป็นต้น

2) จำเลยมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร และมูลค่ามิได้เกิดขึ้นในราชอาณาจักร หมายความว่าจำเลยต้องมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ไม่ว่าจำเลยจะเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือสัญชาติอื่นก็ตาม และมูลค่าที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นมูลค่าที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร เช่น นายและคนไทยได้เดินทางไปเที่ยวที่นครเวียงจันทน์ ประเทศลาว ขณะเดินอยู่ที่นครเวียงจันทน์ได้ถูกนายเงินไหลชลาว ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่นครเวียงจันทน์ขับรถชนบาดเจ็บโดยประมาณ ความดื้อปาง นายเงินไหลผู้กระทำละเมิดเป็นชาวลาวมีภูมิลำเนาอยู่ประเทศลาว และมูลค่าที่คือการกระทำละเมิดของนายเงินไหล เกิดขึ้นในประเทศลาวเช่นกัน

3) โจทก์เป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร หมายความว่า โจทก์ซึ่งเป็นผู้เสนอคำฟ้องต่อศาลนั้นจะต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือ มิฉะนั้นโจทก์จะต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร

4) ให้เสนอคำฟ้องต่อศาลแพ่งหรือต่อศาลที่โจทก์มีภูมิลำเนาอยู่ในเขต หรือต่อศาลที่ทรัพย์นั้นอยู่ในเขต กรณีที่จำเลยมีทรัพย์สินที่อาจบังคับคดีได้อยู่ในราชอาณาจักร

ศาลที่จะเสนอคำฟ้องตามมาตรา 4 ตรี นี้คือ

- ก. ศาลแพ่ง
- ข. ศาลที่โจทก์มีภูมิลำเนาอยู่ในเขต
- ค. ศาลที่ทรัพย์นั้นอยู่ในเขต

ถ้าโจทก์เป็นผู้มีสัญชาติไทย มิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร โจทก์ชอบที่จะเสนอคำฟ้องต่อศาลแพ่ง โจทก์มีสัญชาติอื่นแต่มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร โจทก์ชอบที่จะเสนอคำฟ้องต่อศาลที่โจทก์มีภูมิลำเนาในเขตศาล ถ้าโจทก์เป็นผู้มีสัญชาติไทยและมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร โจทก์ยื่นเสนอคำฟ้องต่อศาลแพ่งหรือศาลที่โจทก์มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล และถ้าจำเลยมีทรัพย์สินที่อาจถูกบังคับด้วยในราชอาณาจักรไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร โจทก์จะเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขตศาลได้อีกศาลหนึ่ง

2. คำร้องขอ ให้เสนอต่อศาล

- ก. ที่มูลค่าเกิดขึ้นในเขตศาล
- ข. ที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล

“คำร้องขอ” นี้ใช้กับคดีไม่ข้อมีข้อพิพาท กล่าวคือ ตั้งต้นคดีไม่มีข้อพิพาท เพื่อที่จะขอให้ศาลมีอำนาจพิจารณาอย่างใดให้ โดยไม่ได้เกี่ยวข้องถึงคนอื่นที่มาโดยไม่ได้ตั้งใจ ไม่ได้เรียกให้มาเป็นจำเลย สภาพจึงเป็นการขอให้ใช้การตั้งข้อหา อย่างไรก็ตาม “คำร้องขอ” นี้ก็เป็นคำฟ้องด้วย (ป.ว.พ. มาตรา 1 (3))

- ก. ที่มูลค่าเกิดขึ้นในศาล

กรณีคำร้องขอนี้ผู้ร้องจะต้องเสนอคำร้องขอต่อศาลที่มูลค่าเกิดขึ้นในเขตศาล ตาม ป.ว.พ. มาตรา 4 (2)

- ข. ที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล

นอกจากผู้ร้องจะเสนอคำร้องขอต่อศาลที่มูลค่าเกิดขึ้นในเขตศาลตามข้อ ก. แล้วผู้ร้องชอบที่จะเสนอคำร้องขอต่อศาลที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลได้อีก โดยมิต้องขออนุญาตศาลก่อนแต่อย่างใด ตาม ป.ว.พ. มาตรา 4 (2)

ข้อยกเว้น ตามที่กล่าวในข้อ ก. และ ข้อ ข. นั้นโดยหลักทั่วไปแล้วถ้าไม่มีบันญญัดเป็นอย่างย่างของการเสนอคำร้องขอต้องเสนอต่อศาลตามข้อ ก. และข้อ ข. แต่ถ้ามีบันญญัดเป็นอย่างอื่นการเสนอคำร้องขอต้องเป็นไปตามบันญญัดนั้น สำหรับบันญญัดที่บันญญัดไว้เป็นข้อยกเว้นหลักทั่วไปมีดังนี้

1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 จัตวา บันญญัดว่า “คำร้องขอแต่งตั้งผู้จัดการมรดก ให้เสนอต่อศาลที่เจ้ามรดกมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตในขณะถึงแก่ความตาย

ในกรณีที่เจ้ามරดกไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ให้เสนอต่อศาลที่ทรัพย์มรดกอยู่ในเขต” ตามบทบัญญัติตามตรา 4 จัดว่า นี้ได้บัญญัติในเรื่องคำร้องขอแต่งตั้งผู้จัดการมรดกไว้โดยเฉพาะ ซึ่งแยกเป็น 2 กรณีคือ

- (1) เจ้ามรดกมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร
- (2) เจ้ามรดกไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร

(1) เจ้ามรดกมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร หมายความว่า เจ้ามรดกมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรและทรัพย์มรดกอยู่ในราชอาณาจักร การเสนอคำฟ้องให้เสนอต่อศาลที่เจ้ามรดกมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตในขณะถึงแก่ความตายเท่านั้น เช่น นายแสณภูมิ มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ มีทรัพย์สินอยู่ที่จังหวัดลำพูน และมีเงินฝากธนาคารที่จังหวัดลำปาง นายแสณภูมิป่วยมารักษาตัวที่โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร และถึงแก่ความตายที่โรงพยาบาลศิริราช ดังนี้ ทายาทของนายแสณภูมิ จะยื่นคำร้องขอต่อศาลให้แต่งตั้งเป็นผู้จัดการมรดกต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลจังหวัดเชียงใหม่ อันเป็นศาลที่นายแสณภูมิมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล

ที่มาตรา 4 จัดว่า วรรคแรก บัญญัติให้เสนอคำร้องขอต่อศาลที่เจ้ามรดกมีภูมิลำเนาอยู่ในขณะถึงแก่ความตายก็เพื่อความเป็นธรรม และไม่ยุ่งยากในกรณีที่เจ้ามรดกมีทายาทหลายคน โดยเจ้ามรดกมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลแห่งหนึ่งมีทรัพย์สินกระจัดกระจายอยู่ในหลายเขตศาล แต่ได้ถึงแก่ความตายในอีกเขตศาลหนึ่ง ทำให้ทายาทฝ่ายหนึ่งซึ่งทราบเรื่องก่อนสามารถร้องขอแต่งตั้งผู้จัดการมรดกช้อนกัน หลายคนกว่าทายาทธันทีจะทราบเรื่อง อาจจะมีการจำหน่ายโอนทรัพย์มรดกไปบ้าง แล้ว ในมาตรา 4 จัดว่า วรรคแรก จึงบัญญัติให้ยื่นคำร้องขอต่อศาลที่เจ้ามรดกมีภูมิลำเนา ในขณะถึงแก่ความตายได้เพียงศาลเดียว ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองทายาทเป็นสำคัญ แทนที่จะให้ความสะดวกแก่ทายาทร้องขอต่อศาลได้หลายศาล

ข้อสังเกต มาตรา 4 จัดว่านี้คงใช้บังคับเฉพาะเจ้ามรดกมีทรัพย์ตั้งอยู่ในราชอาณาจักรเท่านั้น หากเป็นกรณีที่ทรัพย์มรดกอยู่ในต่างประเทศ การใช้มาตรา 4 จัดว่าบังคับคงไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด เพราะไม่อาจเอาคำสั่งของศาลไทยไปใช้บังคับกับทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศได้

(2) เจ้ามรดกไม่มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร ตามบทบัญญัติ มาตรา 4 จัดว่า วรรคแรก นี้เป็นกรณีที่เจ้ามรดกมีทรัพย์มรดกอยู่ในราชอาณาจักรและ

เจ้ามරดกมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรขณะถึงแก่ความตาย หากเจ้ามรดกมีทรัพย์มรดกตั้งอยู่ในราชอาณาจักรแต่เจ้ามรดกไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ผู้ร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกต้องเสนอคำร้องขอต่อศาลที่ทรัพย์มรดกอยู่ในเขตศาลตามมาตรา 4 จัตวารrocสอง

2) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 เบญจ บัญญัติว่า “คำร้องขอเพิกถอนมติของที่ประชุมหรือที่ประชุมใหญ่ของนิติบุคคล คำร้องขอเลิกนิติบุคคล คำร้องขอตั้งหรือถอนผู้สำเรบัญชีของนิติบุคคล หรือคำร้องขออื่นใดเกี่ยวกับนิติบุคคล ให้เสนอต่อศาลที่นิติบุคคลนั้นมีสำนักงานแห่งใหญ่อยู่ในเขต” ตามบทบัญญัติมาตรา 4 เบญจน์เป็นบทยกเว้นมาตรา 4 (2) ซึ่งกำหนดคำร้องขอดังนี้

ก. คำร้องขอเพิกถอนมติของที่ประชุมหรือที่ประชุมใหญ่ “ที่ประชุมหรือที่ประชุมใหญ่” นี้มีความหมายรวมถึงที่ประชุมของคณะกรรมการของนิติบุคคลด้วย และการประชุมนั้นจะประชุมในราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักรก็ตาม

ข. คำร้องขอเลิกนิติบุคคล

คำร้องขอเลิกนิติบุคคลนี้จะต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น การร้องขอให้เลิกมูลนิธิตามมาตรา 131 การร้องขอให้นายทะเบียนถอนชื่อสมาคมออกจากทะเบียนตามมาตรา 104 เป็นต้น

แต่มีบางกรณีที่ตามกฎหมายสารบัญญัติบัญญัติว่าคำร้องขอ แต่ในกฎหมายวิธีสนับสนุนต้องทำเป็นคำฟ้อง เช่น ป.พ.พ. มาตรา 1057 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดร้องขอเมื่อวันนี้ต้องทำเป็นคำฟ้อง ให้ย่างหนึ่งตั้งที่จะกล่าวต่อไปนี้ ศาลอาจสั่งให้ห้ามหุ้นส่วนสามัญเลิกกันเสียก็ได้คือ

(1) เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งออกจากผู้ร้องฟ้องกัน ล่วงละเมิดบทบังคับใด ๆ อันเป็นข้อสาระสำคัญเชิงสัญญาหุ้นส่วนกำหนดไว้แก่ตน โดยใจหรือเลินเล่ออย่างร้ายแรง

(2)

(3)"

กรณีตาม ป.พ.พ. มาตรา 1057 บัญญัติให้เสนอได้ทั้งคำฟ้องและคำร้องขอ จึงแล้วแต่ผู้เสนอคือจะเลือกใช้วิธีใด ถ้าเสนอเป็นคำร้องขอ ก็บังคับตามมาตรา 4 เบญจ ถ้าเสนอเป็นคำฟ้อง ก็บังคับตามมาตรา 4 (1)

ค. คำร้องขอตั้งหรือถอนผู้ช่วยระบบบัญชีของนิติบุคคล เช่น ประมาณกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1251

ง. คำร้องขออื่นใดเกี่ยวกับนิติบุคคล เช่น การยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้กลับจดซื้อบริษัทคืนเข้าสู่หัวเบี้ยนตามประมาณกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1246 (6)

ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับนิติบุคคลและต้องทำเป็นคำร้อง ตามที่กำหนดไว้ในข้อ (1) ถึง (4) และให้เสนอคำร้องขอต่อศาลที่นิติบุคคลนั้นมีสำนักงานแห่งใหญ่อยู่ในเขตศาล ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกคนของนิติบุคคลนั้นสามารถทราบเรื่องที่มีการร้องขอดังกล่าวได้

3) ประมาณกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 ฉบับนี้ดูว่า “คำร้องขอเกี่ยวกับทรัพย์สินที่อยู่ในราชอาณาจักร” คำร้องขอที่หากศาลมีคำสั่งตามคำร้องขอนั้นจะเป็นผลให้ต้องจัดการหรือเลิกจัดก渥ทรัพย์สินที่อยู่ในราชอาณาจักรดี ซึ่งมูลคิดได้เกิดขึ้นในราชอาณาจักร และผู้ร้องไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ให้เสนอต่อศาลที่ทรัพย์สินดังกล่าวอยู่ในเขตศาล” บทบัญญัติตามมาตรา 4 ฉบับนี้ แยกเป็น 2 กรณีคือ

(1) คำร้องขอเกี่ยวกับทรัพย์สินที่อยู่ในราชอาณาจักร ซึ่งมูลคิดมิได้เกิดขึ้นในราชอาณาจักร และผู้ร้องไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร

(2) คำร้องขอที่หากศาลมีคำสั่งตามคำร้องขอดังกล่าวไว้ในข้อ (1) จะเป็นผลให้ต้องจัดการหรือเลิกจัดการทรัพย์สินที่อยู่ในราชอาณาจักร เช่น คำร้องขอให้ศาลดึงผู้อนุบาล หรือผู้ปักครองผู้เยาว์ เป็นต้น

ข้อสังเกต(1) ข้อความว่า “ซึ่งมูลคิดมิได้เกิดขึ้นในราชอาณาจักรและผู้ร้องไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร” จะขยายคำร้องขอเกี่ยวกับทรัพย์สินที่อยู่ในราชอาณาจักรและคำร้องขอที่หากศาลมีคำสั่งตามคำร้องขอนั้นจะเป็นผลให้ต้องจัดการหรือเลิกจัดการทรัพย์สินที่อยู่ในราชอาณาจักรทั้งสองกรณี

(2) ตัวอย่างคำร้องขอเกี่ยวกับทรัพย์สินที่อยู่ในราชอาณาจักร มีดังนี้

ก. คำร้องขอตาม ป.พ.พ. มาตรา 1475 ฉบับนี้ดูว่า “ถ้าสินสมรสได้เป็นเจ้าพวกที่ระบุไว้ในมาตรา 456 แห่งประมาณกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ สามีหรือภริยาจะร้องขอให้ลงชื่อตอนเป็นเจ้าของรวมกันในเอกสารนั้นก็ได้” เช่น

นายแสวงและนางสมลักษณ์ เป็นสามีภรรยา กัน ทั้งสองมีภูมิลำเนาอยู่ที่ประเทศไทย โดยมีชื่อนายแสวงสามีเป็นเจ้าของ ขณะอยู่ในประเทศไทยนิวเคลียร์ นายนายแสวงกับนางสมลักษณ์ได้ ตกลงที่จะให้นางสมลักษณ์ภรรยา ยื่นคำร้องขอต่อศาลไทยให้ลงชื่อ นางสมลักษณ์เป็นเจ้าของในทรัพย์สินนั้นร่วมด้วย เป็นดัง

ข. คำร้องขอตาม ป.พ.พ. มาตรา 1483 ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่สามีหรือภรรยา มีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าสามีหรือภรรยาจะกระทำหรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลมั่นใจให้กระทำการนั้นได้” และมาตรา 1484 ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าสามีหรือภรรยาฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส

- (1) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด
- (2) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง
- (3) มีหนี้สินพันตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส
- (4) ขัดขวางการจัดการสินสมรสองอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(5) มีพฤติกรรมประทุว่าจะทำความหายจะให้แก่สินสมรส อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลมั่นใจว่าให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียวหรือสั่งให้แยกสินสมรสได้

ในการนีตามวาระหนึ่ง ถ้ามีคำขอศาลมีอำนาจดำเนินการนั้น คุ้มครองชั่วคราวเพื่อการจัดสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอในเหตุฉุกเฉินตาม ป.ว.แพ่ง มาใช้บังคับ” เช่น นายจอห์นกับนางแนนซี เป็นสามีภรรยา กัน ทั้งสองมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย สหรัฐอเมริกา แต่มีสินสมรสอยู่ในประเทศไทย โดยมีชื่อนายจอห์นสามีเป็นเจ้าของ และนายจอห์นเป็นผู้มีอำนาจจัดการ นายจอห์นได้สั่งการจากต่างประเทศมาให้ตัวแทนในประเทศไทยเป็นผู้จัดการสินสมรส ตัวแทนได้จัดการจนเกิดความเสียหายถึงขนาดตามมาตรา 1483 หรือจัดการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 1484 ในต่างประเทศ นางแนนซีจึงร้องขอต่อศาลไทยเพื่อให้มีคำสั่งตามมาตรา 1483 หรือ 1484 ได้ เป็นดัง

ค. คำร้องขอตาม ป.พ.พ. มาตรา 1574 บัญญัติว่า “นิติกรรมได้อันเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ดังต่อไปนี้ ผู้ใช้สำเนาจดปีกของจะทำมิได้ เว้นแต่ศาลมีอนุญาต....” เช่น ผู้เยาว์มีทรัพย์สินอยู่ในราชอาณาจักรและได้ดัดตามผู้ปกครองซึ่งไม่มีกฎหมายสำเนาอยู่ต่างประเทศ ต่อมาประสงค์ที่จะขายทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ในราชอาณาจักร ผู้ปกครองจึงมาร้องขอต่อศาลไทยที่ทรัพย์สินดังอยู่ในเขตศาลได้ เป็นต้น

(3) ทรัพย์สินที่อยู่ในราชอาณาจักรนี้จะเป็นอสังหาริมทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์ได้ เช่น หุ้น หรือเงินฝากในธนาคาร เป็นต้น

(4) ตัวอย่าง คำร้องขอที่หากศาลมีคำสั่งตามคำร้องขอนี้ จะเป็นผลให้ต้องจัดการหรือเลิกจัดการทรัพย์สินที่อยู่ในราชอาณาจักร เช่น นายประเสริฐ มีทรัพย์สินอยู่ในราชอาณาจักร ต่อมานายประเสริฐได้พำนภรยาและบุตรหันหนดไปตั้ง McGrath ทำมาหากินอยู่ที่ประเทศไทยอสเตรเลีย นายประเสริฐได้หายสาบสูญไปเกินห้าปี ขณะที่อยู่ในประเทศไทยอสเตรเลียพำนภรยาและบุตรยังนายประเสริฐ ประสงค์จะมาร้องขอต่อ ศาลไทยให้สั่งว่านายประเสริฐเป็นคนสาบสูญ พำนภรยาและบุตรนายประเสริฐมาร้องขอต่อ ศาลที่ทรัพย์สินดังอยู่ในเขตศาลได้ เพราะเมื่อศาลมีคำสั่งเป็นคนสาบสูญแล้วจะมีผลให้ต้องไป จัดการทรัพย์สินของนายประเสริฐต่อไป

คำร้องขอเกี่ยวกับทรัพย์สินที่อยู่ในราชอาณาจักร และคำร้อง ขอที่ หากศาลมีคำสั่งตามคำร้องขอนี้จะเป็นผลให้ต้องจัดการ หรือเลิกจัดการทรัพย์สินที่ อยู่ในราชอาณาจักร หันส่องกรณีให้เสนอต่อศาลที่ทรัพย์สินดังกล่าวตั้งอยู่ในเขตศาล

3) การเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอที่มีเขตศาลมากกว่าสองศาล ประมาณ กฎหมายวิธีพิจารณาความแห่ง มาตรา 5 บัญญัติว่า “คำฟ้องหรือคำร้องขอซึ่งอาจเสนอ ต่อศาลได้สองศาลหรือกว่านั้น ไม่ว่าจะเป็นเพาะภูมิสำเนาของบุคคลก็ได้ เพราะที่ตั้งของ ทรัพย์สินก็ได้ เพราะสถานที่ที่เกิดมูลค่าก็ได้ หรือเพราะมีข้อหาหลายข้อก็ได้ ถ้ามูลความแห่ง คดีเกี่ยวข้องกัน โจทก์หรือผู้ร้องจะเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลใดศาลหนึ่ง เช่นวันนั้น ก็ได้” บทบัญญัติตามมาตรา 5 นี้ได้ขยายผลบังคับให้กว้างขึ้นเพื่อความสะดวกของโจทก์ หรือผู้ร้องขอ ในการเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลใดศาลหนึ่งก็ได้ ถ้ามูลความแห่งคดี เกี่ยวข้องกัน เช่น การกระทำละเมิดเกิดขึ้นเดลต่อกันหลายเขตศาล แม้มูลความแห่งคดี อาจแบ่งแยกจากกันได้แต่มูลความแห่งคดีดังกล่าวเกี่ยวข้องกัน ก็สามารถฟ้องรวมกันใน ศาลใดศาลหนึ่งได้

ในการเสนอคดีต่อศาลได้กว่า 2 ศาลขึ้นไปตามมาตราหนึ่งต้องเป็นเพาะ

(1) ภูมิลำเนาของบุคคล หมายความว่าบุคคลผู้เป็นจำเลยมีหลักแหล่งและมีภูมิลำเนาอยู่ต่างเขตศาลกัน หรือจำเลยคนเดียวมีภูมิลำเนาหลายแห่งหรือโจทก์ก็ต้องร้องขอคดี มีภูมิลำเนาหลายแห่ง

(2) ที่ดังของทรัพย์สิน หมายความว่าทรัพย์สินที่พิพากษามีอยู่หล่ายรายการและตั้งอยู่ในเขตศาลต่างกัน หรือทรัพย์สินมีอยู่อันเดียวแต่ตั้งอยู่ในเขตศาลหลายเขตศาล

(3) สถานที่ที่เกิดมูลคดี หมายความว่ามูลเหตุอันก่อให้เกิดการฟ้องร้องเกิดขึ้นในเขตศาลต่างกันหลายศาล เช่น การกระทำล้มเหลวเมิดติดต่อ กันหลายเขตศาล เป็นต้น

(4) มีข้อหาหลายข้อ หมายความว่าคดีนั้นมีข้อหาหลายข้อและเกี่ยวข้องกัน เช่น สุวรรณ อุย়েกรุงเทพมหานคร ได้ทำสัญญาภัยเงินเฉลิมที่จังหวัดอุบลราชธานี มีสมัครนำที่ดินของตนตั้งอยู่ที่จังหวัดสระบุรีมาจำหน่ายเพื่อประกันการชำระหนี้ของเฉลิม ต่อมาสุวรรณผิดนัดไม่ชำระหนี้ เฉลิมจะฟ้องสุวรรณเรียกเงินภัยและฟ้องบังคับจำหนองจากสมัครรวมกันในศาลเดียวกันได้ โดยเสนอคำฟ้องต่อศาลจังหวัดสระบุรี หรือศาลแพ่งก็ได้ เพราะคดีมีหลายข้อหาและเกี่ยวข้องกัน

กรณีตามข้อ (1) ถึง (4) นี้ตามบทบัญญัติ มาตรา 5 ให้เสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลได้หากหนึ่งชื่นว่านั้นก็ได้

4) คำฟ้องหรือคำร้องขอในกรณีพิเศษ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 7 บัญญัติว่า “บทบัญญัติในมาตรา 4 มาตรา 4 ทวิ มาตรา 4 ตรี มาตรา 4 จัตวา มาตรา 4 เบญจ มาตรา 4 ฉ มาตรา 5 และมาตรา 6 ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติตั้งต่อไปนี้”

(1) คำฟ้องหรือคำร้องขอที่เสนอภัยหลังเกี่ยวเนื่องกับคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลได้ให้เสนอต่อศาลมั้น

(2) คำฟ้องหรือคำร้องขอที่เสนอเกี่ยวนี้องกับการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ซึ่งคำฟ้องหรือคำร้องขอนั้นจำต้องมีคำวินิจฉัยของศาลก่อนที่การบังคับคดีจะได้ดำเนินไปโดยครบถ้วนและถูกต้องนั้นให้เสนอต่อศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดีตามมาตรา 302

(3) คำร้องตามมาตรา 101 ถ้าได้เสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลได้แล้วให้เสนอต่อศาลมั้น ในกรณีที่ยังไม่ได้เสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลได้ ถ้าพยานหลักฐาน

ซึ่งจะเรียกมาสืบหรือบุคคลหรือทรัพย์หรือสถานที่ที่จะต้องตรวจสอบในเขตศาลได้ให้เสนอต่อศาลนั้น

(4) คำร้องที่เสนอให้ศาลถอนคืนหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือการอนุญาตที่ศาลได้ให้ไว้ก็ตี คำร้องที่เสนอให้ศาลถอนถอนบุคคลจากฐานะที่ศาลมีแต่ตั้งไว้ก็ตี คำร้องที่เสนอให้ศาลมีคำสั่งใดที่เกี่ยวกับการถอนคืนหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือการอนุญาต หรือที่เกี่ยวกับการแต่งตั้ง เช่นวันนี้ก็ตี คำร้องขอหรือคำร้องอื่นใดที่เสนอ เกี่ยวนeing กับคดีที่ศาลมีคำพิพากษา หรือคำสั่งไปแล้วก็ตี ให้เสนอต่อศาลในคดีที่ได้มีคำสั่ง การอนุญาตการแต่งตั้งหรือคำพิพากษานั้น" ตามบทบัญญัติมาตรา 7 นี้ เป็นบทบัญญัติพิเศษซึ่งโดยปกติแล้วการเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 4 ถึงมาตรา 5 แต่ถ้าการเสนอคำฟ้องหรือคำร้องตามมาตรา 7 (1)-(4) ต้องบังคับตามบทบัญญัตินั้น ๆ ซึ่งแยกออกพิจารณาเป็น 4 กรณีคือ

ก. คำฟ้องหรือคำร้องขอที่เกี่ยวนeing กับคดีที่ค้างพิจารณา

ข. คำฟ้องหรือคำร้องขอที่เกี่ยวนeing การบังคับคดี

ค. คำร้องขอให้สืบพยานก่อน

ง. คำร้องที่เสนอให้ศาลถอนคืนหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งของศาล

ก. คำฟ้องหรือคำร้องขอที่เกี่ยวนeing กับคดีที่ค้างพิจารณา (ป.ว.พ.พ 7 (1)) เป็นเรื่องที่มีการยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลให้ศาลมีน้ำหน้าไว้แล้ว และคดีนี้ยังค้างพิจารณาอยู่ในศาลนั้น ถ้ามีเรื่องที่จะต้องยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอ ขึ้นภายหลังที่เกี่ยวนeing กับคำฟ้องหรือคำร้องขอที่ยื่นไว้ก่อนแล้ว ให้ยื่นต่อศาลที่กำลังพิจารณาคดี คำฟ้องหรือคำร้องขอที่ได้ยื่นไว้แล้วในตอนแรก

คำฟ้องหรือคำร้องขอที่เกี่ยวนeing กับคดีที่ค้างพิจารณาได้แก่ คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง คำร้องสองขอเข้าเป็นคู่ความ ฟ้องแย้ง เป็นต้น

โดยหลักที่กล่าวมาข้างต้น การเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอต้องอยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติ มาตรา 3, 4, 4 ทวิ, 4 ตรี, 4 จัตวา, 4 เบญจ, 4 ฉ, 5 และ 6 แต่เนื่องจากคำฟ้องหรือคำร้องขอที่เสนอภายหลังและเกี่ยวนeing กับคดีที่ค้างพิจารณาจึงต้องอยู่ในบังคับของมาตรา 7 ซึ่งเป็นบทยกเว้นมาตราดังกล่าวข้างต้นอีกทีหนึ่ง เช่น สมใจมีภูมิสำเนาอยู่กรุงเทพมหานคร ขับรถยนต์ส่วนตัวไปเที่ยวบางแสน จังหวัดชลบุรี สมใจก็มีภูมิสำเนาอยู่จังหวัดปราจีนบุรี ขับรถส่วนตัวไปเที่ยวบางแสนเช่นกัน สมใจและสมนึกขับ

รถชนกันด้วยความประมาททั้งสองฝ่าย ภัยน์ทั้งสองคันเสียหาย สมใจยื่นฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนฐานละเมิดจากสมนึกที่ศาลจังหวัดปราจีนบุรีอันเป็นศาลที่สมนึกจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขต สมนึกทำคำให้การต่อสู้ข้อกล่าวหาของสมใจและฟ้องแย้งไปในคำให้การเรียกค่าสินไหมทดแทนสมใจ เพราะสมใจก็ละเมิดทำให้รถชนต้องเสียหายด้วย โดยปกติแล้วสมนึกจะฟ้องสมใจ สมนึกต้องเสนอคำฟ้องต่อศาลแพ่งอันเป็นศาลที่สมใจมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตาม ป.ว.พง มาตรา 4 (1) แต่เนื่องจากคำฟ้องแย้งเป็นคำฟ้องที่เสนอภายหลังและเกี่ยวเนื่องกับคดีที่สมใจยื่นฟ้องสมนึกที่ศาลจังหวัดปราจีนบุรี สมนึกจึงฟ้องแย้งที่ศาลจังหวัดปราจีนบุรีตาม ป.ว.พง มาตรา 7 (1)

บ. คำฟ้องหรือคำร้องขอที่เกี่ยวเนื่องกับการบังคับคดี (ป.ว.พง มาตรา 7 (2)) คำฟ้องและคำร้องขอเกี่ยวเนื่องกับการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ซึ่งจำเป็นต้องมีความนิจฉัยของศาลก่อนที่จะดำเนินการบังคับคดีไปได้โดยครบถ้วนถูกต้อง คำฟ้องและคำร้องขอเช่นว่านี้ ต้องเสนอต่อศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดีตามมาตรา 302 คือศาลชั้นต้นที่ได้พิจารณาพิพากษาชี้ขาดตัดสินคดีนั้น แม้เป็นการเกี่ยวเนื่องกับการบังคับคดีตามคำพิพากษาศาลสูงก็ต้องยื่นต่อศาลมีชั้นต้นเช่นวันนั้น เหมือนกัน

คำฟ้องและคำร้องขอเกี่ยวเนื่องกับการบังคับคดี มีอะไรบ้างจะต้องถูกจากหมวดว่าด้วยการบังคับคดีที่เกิดขึ้นเนื่อง ฯ คือ การร้องขัดทรัพย์ และคำขอเฉลี่ยทรัพย์

ตัวอย่าง คำฟ้องแดงต่อศาลแพ่งเรียกค่าชื้อของเชื้อ ศาลแพ่ง พิพากษาให้คำแนะนำ แดงไม่ชำระเงิน คำจึงนำยื่นที่ดินของแดงที่จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อขายชำระหนี้ตามคำพิพากษา ถ้าเขียวจะยื่นคำร้องขัดทรัพย์ว่าที่ดินที่คำนี้นำยื่นเป็นของเขียวไม่ใช่ของแดงก็ตี ขาวเป็นหนี้แดงตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดสำปาง จะร้องขอเฉลี่ยเงินที่ขายที่ดินรายนั้นได้ก็ตี เขียวและขาวจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง เรียวจะร้องต่อศาลจังหวัดฉะเชิงเทรา หรือขาวจะร้องต่อศาลจังหวัดสำปาง โดยอ้างว่าที่ดินเป็นหนี้ตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดสำปางไม่ได้ทั้งสิ้น การที่เขียวร้องขัดทรัพย์ก็เพื่อให้ศาลแพ่งถอนการยึด การที่ขาวขอเฉลี่ยนี้ก็ขอเฉลี่ยจากเงินที่ยึดไว้ในคดีของศาลแพ่งไม่ใช่ในคดีศาลจังหวัดสำปาง

การที่จะวินิจฉัยว่าควรให้ถอนการยึดหรือควรให้เฉลี่ยหรือไม่ จึงเป็นหน้าที่ของศาลแพ่ง ทั้งนี้ โดยบทบัญญัติของมาตรา 7 วรรคแรก ที่ว่า “บทบัญญัติใน

มาตรา 4, 4 ทว, 4 ตรี, 4 จัตวา, 4 เบญจ, 4 ฉ, 5 และ 6 ต้องอยู่ภายในข้อบังคับแห่ง บทบัญญัติต่อไปนี้ ซึ่งหมายความว่าเขตอำนาจศาลต่าง ๆ ที่กล่าวในตอนต้นจะต้องยกอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 7 อีกทีหนึ่ง

แต่ถ้าศาลอุทธรณ์ได้สั่งคดีไปยังศาลชั้นต้นแห่งอื่นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งอุทธรณ์นั้น เพื่อการพิจารณาและพิพากษาใหม่ตาม มาตรา 243 (2) และ (3) ให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งใหม่นั้น เป็นศาลมีอำนาจในการบังคับคดี เว้นแต่ศาลอุทธรณ์จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา 302 วรรค 2

ตัวอย่าง คดีอุทธรณ์จากศาลแขวงในจังหวัดพระนครขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์สั่งกลับไปยังศาลมแห่งให้ศาลมแห่งพิจารณาและพิพากษาคดีนั้นใหม่ คำฟ้องและคำขอเกี่ยวกับการบังคับคดีนั้นต้องยื่นต่อศาลมแห่ง

ข้อสังเกต เรื่องร้องขัดทรัพย์และเรื่องขอเลี้ยงทรัพย์ มีบัญญัติไว้ใน มาตรา 288 และ 290 แต่สองมาตรานี้กับบัญญัติว่า คำร้องเช่นนี้ให้ยื่นต่อศาลมีอำนาจบังคับคดี ซึ่งหมายความว่าศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนั้น เช่นเดียวกัน เพราะมาตรา 302 บัญญัติว่า ศาลมีอำนาจจากหมายบังคับคดีคือศาลมีอำนาจพิจารณาและซื้อขายดัดสินคดีในชั้นต้น

อนึ่ง คำขอเกี่ยวกับการบังคับคดีนี้ แม้จะมีทุนทรัพย์เกินอำนาจของศาลมีอำนาจซื้อขายดัดสินคดีนั้นในชั้นต้นก็ยื่นต่อศาลมั้นได้ ซึ่งต่างกับกรณีตาม มาตรา 7 (1) เนื่องจาก มาตรา 7 (1) บัญญัติไว้ไม่เด็ดขาด แต่มาตรา 7 (2) บัญญัติไว้เด็ดขาดวีກาที่ 901/2511 การร้องขัดทรัพย์ในคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวงนั้นแม้ทุนทรัพย์ในชั้นร้องขัดทรัพย์จะเกินอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแขวง ก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้ เพราะการร้องขัดทรัพย์เป็นการพิจารณาในเรื่องเดิมนั่นเอง

ค. คำร้องขอให้สืบพยานก่อน ในบางเรื่องมีเหตุควรเกรงว่าพยานหลักฐานซึ่งบุคคลใดอาจต้องย้างอิงในคดีในภายหลังจะสูญหาย หรือยกแก่การนำมา หรือเกรงว่าพยานหลักฐานซึ่งตนเข้าใจว่าอ้างอิงจะสูญหายเสียก่อนที่จะนำสืบหรือเป็นการยกที่จะนำสืบในภายหลัง ในการนี้เช่นนี้บุคคลนั้นหรือคุณนั้นอาจยื่นคำขอต่อศาลมโดยทำเป็นคำร้องขอหรือคำร้องให้ศาลมมีคำสั่งให้สืบพยานหลักฐานนั้นไว้กันที่ คำร้องเช่นว่ามานี้ ถ้าบุคคลนั้นได้ฟ้องคดีแล้วจะต้องยื่นต่อศาลมีอำนาจพิจารณาคดี ซึ่งคุณความ

ประสงค์จะอ้างพยานหลักฐานนั้น แต่ถ้าไม่มีคดีอยู่ในระหว่างพิจารณา (คือยังไม่ได้เริ่มคดี) พยานผู้ซึ่งจะเรียกมาสืบหรือบุคคลหรือทรัพย์หรือสถานที่ซึ่งจะต้องตรวจนั้นอยู่ในเขตศาลได้ให้ยื่นต่อศาลนั้น

บทบัญญัติในมาตรา 7 (3) นี้ แบ่งออกเป็นสองกรณี

1. กรณียังไม่มีคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลเลย กรณีนี้บุคคลผู้ที่จะขอให้ศาลเรียกพยานมาสืบไว้ก่อนนั้นต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลที่พยานผู้ซึ่งจะเรียกมาสืบหรือบุคคลหรือทรัพย์ หรือสถานที่ซึ่งต้องตรวจนั้นอยู่ในเขต

2. กรณีที่มีคดีค้างพิจารณาอยู่ในศาล กรณีนี้คุณความฝ่ายที่ขอให้ศาลสืบพยานไว้ก่อน คุณความฝ่ายนั้นก็ต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่กำลังพิจารณาคดีนั้น

ตัวอย่างที่ 1 แดงฟ้องจำเป็นจำเลยในคดีแพ่ง แดงโจทก์เป็นฝ่ายนำสืบก่อน ก่อนแดงสืบพยานก็ตี ระหว่างสืบพยานของแดงก็ตี หรือแดงสืบพยานแล้วแต่ยังไม่ถึงกำหนดที่จะสืบพยานของตนก็ตี คำมีพยานอยู่ปากหนึ่งซึ่งกำลังป่วยหนัก หากรอไว้จนถึงกำหนดสืบแล้วพยานปากนั้นอาจสิ้นชีวิตเสียก่อนได้ อันจะทำให้คดีดำเนินไป เช่นนี้ คำอาจยื่นคำร้องต่อศาลที่ทำการพิจารณานั้น ขอให้สืบพยานปากนั้นของดำเนินเสียก่อนได้ การขอเช่นนี้จำเป็นจะต้องจัดการระบุอ้างพยานปากนั้นเสียก่อนหรือถ้ายังไม่หมดเวลาจะอ้างพยานก็แสดงให้ศาลเห็นในคำร้องว่าต้องได้จัดการอ้างเมื่อกำหนด

ตัวอย่างที่ 2 คำกับสมิธเป็นเพื่อนกัน และวันหนึ่งคำได้พาสมิธไปเที่ยว คำเกิดเป็นปากเสียงกับแดง และแดงได้ผลักคำล้มลงศีรษะแตก คำจึงจะนำคดีขึ้นฟ้องร้องเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนจากแดง เพื่อยกสมิธจะต้องรับกลับต่างประเทศ ก่อนที่จะจัดฟ้องคดีได้ทัน เช่นนี้ คำอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลโดยที่ยังไม่ต้องฟ้องคดี ขอให้ศาลเรียกสมิธมาสืบไว้ก่อนได้ ถ้าในขณะนั้นสมิธอยู่ในเขตศาลได้ก็ร้องขอต่อศาลนั้น เช่น สมิธพากอยู่จังหวัดสงขลา ก็ร้องขอต่อศาลจังหวัดสงขลา

ข้อสังเกต

1. การยื่นคำร้องขอตามมาตรา 7 (3) นี้ ไม่ใช่เรื่องฟ้องคดีจริงอยู่ มาตรา 7 ใช้คำว่าอาจทำได้โดยคำขอซึ่งทำเป็นคำร้องขอหรือคำร้อง แต่คำร้องขอตามมาตรา 101 ไม่ใช่คำฟ้องตามมาตรา 1 (3) เพราะมิใช่คำเสนอข้อหา คำร้องขอตามมาตรา 101 นี้ หมายถึงคำขอที่ยื่นต่อศาล โดยยังมิได้ฟ้องคดีในมาตรา 7 (3) ก็ใช้คำว่า คำร้อง

จึงเห็นได้ชัดขึ้นว่า หากใช้คำฟ้องไม่ ผู้ยื่นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เช่น คำฟ้องจะต้องเสียก็แต่ค่าครารอง

2. การร้องขอต่อศาลเช่นว่ามานี้ไม่จำกัดเฉพาะพยานบุคคล สำหรับพยานอื่นก็ร้องขอได้เช่นเดียวกัน

ง. ค่าร้องที่เสนอให้ศาลถอนคืนหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งของศาล ป.ว.แพ่ง มาตรา 7 (4) ตามบทบัญญัติ มาตรา 7 (4) เป็นการเสนอค่าร้องหรือค่าร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมอนคืนหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ศาลได้สั่งไปแล้ว มิใช้ค่าร้องขอที่เกี่ยวนেองกับคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลได้ซึ่งบังคับตามมาตรา 7 (1) อยู่แล้ว ค่าร้องหรือค่าร้องขอตามมาตรา 7 (4) มีดังนี้

1) ค่าร้องที่เสนอให้ศาลถือถอนคืนหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือการอนุญาตที่ศาลได้ให้ไว้ซึ่งแยกออกได้ 3 กรณีคือ

- ก. ถอนคืนคำสั่ง
- ข. ถอนคืนการอนุญาต
- ค. เปลี่ยนแปลงคำสั่งของศาล

2) ค่าร้องที่เสนอให้ศาลถือถอนบุคคลออกจากฐานะที่ศาลได้แต่งตั้งไว้

3) ค่าร้องที่เสนอให้ศาลมีคำสั่งใดที่เกี่ยวกับการถอนคืนหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือการอนุญาต หรือที่เกี่ยวกับการแต่งตั้งเช่นว่านั้น

4) ค่าร้องขอหรือค่าร้องอื่นใดที่เสนอเกี่ยวนেองกับคดีที่ศาลได้มีคำพิพากษารือคำสั่งไปแล้ว

ค่าร้องหรือค่าร้องขอทั้ง 4 ประการนี้ให้เสนอต่อศาลในคดีที่ได้มีคำสั่ง การอนุญาต การแต่งตั้ง หรือคำพิพากษานั้น

4.4 คำฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวนেองกับคดีอาญา

การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวนেองกับคดีอาญาเป็นการฟ้องขอให้ศาลบังคับตามสิทธิเรียกร้องในทางแพ่งที่เกี่ยวนেองจากการกระทำผิดอาญา

คดีแพ่งที่ถือว่าเกี่ยวนেองกับคดีอาญาหมายความถึงคดีแพ่งที่มีมูลมาจากกระทำผิดอาญา ซึ่งโดยปกติหมายถึงการกระทำที่ก่อให้เกิดความรับผิดทางแพ่ง และทางอาญาโดยอาศัยกฎหมายที่ความรับผิดในสาระสำคัญเป็นกำหนดเดียวกัน

ผู้มีอำนาจพ้องคดิแพ่งเกี่ยวนี้องกับคดีอาญา มี 2 ประเภท คือ

1. ผู้ที่ได้รับความเสียหายทางแพ่ง

2. พนักงานอัยการ

ศาลที่มีอำนาจพิจารณา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 40 บัญญัติว่า “ในคดีที่ผู้ได้รับความเสียหายเป็นโจทก์พ้องเงอนนั้น โจทก์อาจยื่น พ้องคดิแพ่งที่เกี่ยวนี้องกับคดีอาญาต่อศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญา หรือต่อศาลที่มีอำนาจ ข้าราชการคดิแพ่งก็ได้”

จากบทบัญญัตินี้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดิแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญา มี

2 ศาล คือ

1. ศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญาได้แก่ศาลที่มีอำนาจข้าราชการคดีอาญา

2. ศาลที่มีอำนาจข้าราชการคดิแพ่ง คือศาลตาม ป.ว.แพ่ง มาตรา 3, 4,

4 ทว, 4 ตร, 4 จัตวา, 4 เบญจ, 4 ฉ, 5 และ 7

การฟ้อง อาจฟ้องคดิแพ่งรวมกับคดีอาญา หรือแยกสำนวนเป็นคดิ แพ่งต่างหากยื่นฟ้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญานั้น หรือจะนำคดิแพ่งไปยื่นฟ้องต่อศาลที่ มีอำนาจข้าราชการคดิแพ่งก็ได้ แต่จะนำคดีอาญาไปฟ้องที่ศาลแพ่งไม่ได้

สรุป การเสนอคดีต่อศาล

1. คำฟ้องให้เสนอต่อศาล

1.1 ที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขต

1.2 ที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ใน

ราชอาณาจักรหรือไม่

ข้อยกเว้น

1) คำฟ้องที่เกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์หรือสิทธิหรือ ประโยชน์อันเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ ให้เสนอต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ใน เขตศาล หรือต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล

2) คำฟ้องที่ไม่เกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์และจำเลย มิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรและมูลคดีมิได้เกิดขึ้นในราชอาณาจักร ถ้าโจทก์เป็น ผู้มีสัญชาติไทยหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ให้เสนอต่อศาลแพ่งหรือศาลที่โจทก์ มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือศาลที่ทรัพย์ของจำเลยอยู่ในเขต

2. คำขอให้เสนอต่อศาล

2.1 ที่มูลค่าเกิดขึ้นในเขตศาล

2.2 ที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาในเขตศาล

ข้อยกเว้น

1) คำร้องขอแต่งตั้งผู้จัดการมรดก ให้เสนอต่อศาลที่เจ้ามรดกมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตในขณะถึงแก่ความตาย หรือต่อศาลที่ทรัพย์มรดกตั้งอยู่ในเขตศาลกรณีเจ้ามรดกไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร

2) คำร้องขอเพิกถอนมติของที่ประชุมหรือที่ประชุมใหญ่ของนิตบุคคล คำร้องขอเลิกนิตบุคคล คำร้องขอตั้งหรือถอนผู้ชาระบัญชีของนิตบุคคล หรือคำร้องขออื่นใดเกี่ยวกับนิตบุคคลให้เสนอต่อศาลที่นิตบุคคลนั้นมีสำนักงานแห่งใหญ่อยู่ในเขต

3) คำร้องขอเกี่ยวกับทรัพย์สินที่อยู่ในราชอาณาจักรซึ่งมูลค่ามิได้เกิดขึ้นในราชอาณาจักร และผู้ร้องไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร หรือคำร้องขอที่หากศาลมีคำสั่งตามคำร้องดังกล่าวแล้วเป็นผลให้ต้องจัดการหรือเลิกจัดการทรัพย์สินที่อยู่ในราชอาณาจักรให้เสนอต่อศาลที่ทรัพย์สินตั้งอยู่ในเขตศาล

3. การเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอที่มีเขตศาลมากกว่าสองศาลจะเสนอต่อศาลใดศาลมีที่มีเขตอำนาจก็ได้ (ป.ว.แพง มาตรา 5)

4. คำฟ้องหรือคำร้องขอในการพิเศษ การเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอต้องเสนอต่อศาลที่เขตอำนาจตาม ป.ว.แพง มาตรา 4, 4 ทว., 4 ตรี, 4 จัตวา, 4 เบญจ, 4 น, 5 และ 6 แต่ต้องอยู่ใต้บังคับมาตรา 7 กล่าวคือ การเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอตามมาตราดังกล่าวต้องอยู่ใต้บังคับมาตรา 7

5. คำฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวนோகับคดีอาญาให้เสนอคดีแพ่งต่อศาลอาญาหรือแยกคดีแพ่งไปเสนอต่อศาลที่มีอำนาจชั่รีคดีแพ่งก็ได้

คำถamentห้ายนทที่ 1

ข้อ 1 นายโจชัวได้หัวน มีภูมิลำเนาอยู่ที่ได้หัวน เดินทางมาเที่ยวที่ประเทศไทยและได้ซื้อคอนโดมิเนียมหนึ่งยูนิต ซึ่งตั้งอยู่ที่จังหวัดระยองจากนายสมบัติ โดยนายสมบัติคิดค่าคุ้มครองเดือนละ 3,000 บาท หลังจากนายโจซื้อคอนโดมิเนียมแล้วได้เดินทางกลับได้หัวน และค้างชำระค่าคุ้มครองคอนโดมิเนียม เป็นเงิน 18,000 บาท ดังนี้ ถ้านายสมบัติจะฟ้องเรียกค่าคุ้มครองคอนโดมิเนียมที่ค้างชำระจากนายโจ จะฟ้องที่ศาลได้ด้วย เพราะเหตุใด

ข้อ 2 นายสมชาติมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดอยุธยา ได้นำรถยนต์ไปเอาประกันภัยไว้กับบริษัทสามสหายประกันภัย จำกัด ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่กรุงเทพมหานคร นายสมทรง มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดสระบุรีเป็นลูกจ้างของนายสมชาติได้รับรถยนต์คันที่นายสมชาติเอาประกันภัยไว้ชนนายสมพงษ์โดยประมาณที่จังหวัดอยุธยา ดังนี้ ถ้านายสมพงษ์ประสงค์จะฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากนายสมทรง นายสมชาติและบริษัทสามสหายประกันภัย จำกัด ได้ที่ศาลได้ และถ้าจะฟ้องทั้งสามยังศาลเดียวกันจะฟ้องได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

ข้อ 3 นายซึ่งเป็นคนไทยซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทยหรือเมริกา ได้ขับรถยนต์ชนรถยนต์ของนายจอห์นซึ่งเป็นคนอเมริกันที่นิวยอร์กเสียหายประมาณ 80,000 บาท ต่อมานายจอห์นเดินทางมาทัศนาจารในประเทศไทย ระหว่างนั้นนายซึ่งก็เดินทางมาเยี่ยมบิดาที่กรุงเทพฯ ชั่วคราว ดังนี้ ให้ท่านนิจฉัยว่า ถ้านายจอห์นประสงค์จะฟ้องนายซึ่งเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนในการละเมิดดังกล่าวต่อศาลไทย จะฟ้องได้ที่ศาลได้หรือไม่ เพราะเหตุใด ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏเพิ่มเติมว่านายซึ่งได้ซื้อคอนโดมิเนียมไว้ห้องหนึ่งอยู่ที่จังหวัดระยองเพื่อขายเก็บกำไร คำนิจฉัยของท่านจะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ เพราะเหตุใด

ข้อ 4 นายโซกุนชาวญี่ปุ่นได้นางสมรคนไทยเป็นภรรยาและอยู่กินกันที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2535 นายอำนวยซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดลำพูนได้กู้ยืมเงินจากนายโซกุน จำนวน 5 ล้านบาท โดยนำที่ดินที่จังหวัดลำพูน จดทะเบียนจำนองประกันหนี้รายนี้ที่สำนักงานที่ดินจังหวัดลำพูน ต่อมาวันที่ 10 มิถุนายน 2536 นายอำนวยได้มีหนังสือแจ้งไปยังนายโซกุนขอไถ่ถอนจำนอง นายโซกุนได้รับหนังสือแล้วไม่ยอมรับการ

ไถ่ถอนจำนำง และวันที่ 10 กรกฎาคม 2536 นายโซกุนพร้อมนางสมรภรยาได้เดินทางกลับไปอยู่ที่ประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง ดังนี้ ถ้านายอ่านจะยื่นฟ้องขอไถ่ถอนจำนำงจากนายโซกุนที่ศาลไทย จะยื่นฟ้องได้ที่ศาลได้ เพราะเหตุใด

ข้อ 5 สำdwonมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดสุพรรณบุรี ในหมู่บ้านที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดนครปฐม สำdwonได้ตกลงทำสัญญาภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 100,000 บาท โดยทองดีซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรี นำที่ดินของตนที่จังหวัดราชบุรีมาจดทะเบียนจำนำงเป็นประกันกากชาระหนี้รายนี้ ต่อมาสำdwonผิดนัดชำระหนี้ ถ้าในหมู่บ้านประสงค์จะเรียกเงินคืน จะยื่นฟ้องสำdwonและกองดีร่วมกัน หรือฟ้องคนใดคนหนึ่งได้ที่ศาลได้บ้าง เพราะเหตุใด

ข้อ 6 นายแดงเป็นคนไทยมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดเลย ขับรถยกหินข้ามสะพานมิตรภาพไทย-ลาวไปเที่ยวเมืองเวียงจันทน์ สารภณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวขณะที่นายแดงขับรถไปตามถนนในเมืองเวียงจันทน์ ถูกรถยกหินซึ่งมีหัวอุ่นคนสัญชาติลาวและมีภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองเวียงจันทน์เป็นคนขับ ชนโดยประมาณเป็นเหตุให้รถยกหินของนายแดงได้รับความเสียหาย และนายแดงได้รับบาดเจ็บ ต่อมานายแดงเดินทางกลับประเทศไทยแล้ว ได้มามพบหัวอุ่นขับรถยกหินที่หัวอุ่นเป็นเจ้าของมาพักอยู่ที่โรงแร่ในจังหวัดหนองคาย ดังนี้ นายแดงจะฟ้องหัวอุ่นเพื่อให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนฐานละเมิดต่อศาลได้ดีบ้าง

ข้อ 7 นายสมชายและนายสมบัติมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดหนองคายและลำปาง ตามสำดับ ได้เดินทางไปเที่ยวที่จังหวัดพังงา โดยมีนายมานพและนายมนัสเป็นพยานในการถ่ายเงินครั้งนี้ ซึ่งพยานทั้งสองมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดพังงาเช่นเดียวกัน หลังจากนายสมชายและนายสมบัติเดินทางกลับภูมิลำเนาของตนแล้ว นายอุทัยได้มีหนังสือทวงถามให้บุคคลทั้งสองชำระหนี้ดังกล่าวหลายครั้งแต่ไม่เป็นผล ดังนี้ นายอุทัยมาปรึกษาท่านซึ่งเป็นพนักงานความว่าจะฟ้องบุคคลทั้งสองให้ชำระหนี้ดังกล่าวควรฟ้องต่อศาลได้ ให้ท่านแนะนำโดยละเอียดพร้อมหลักกฎหมายประกอบ

ข้อ 8 วิทยามีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอจศาลาจังหวัดราชบุรี ฐานมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลจังหวัดนครปฐม วิทยาได้ทำสัญญาเช่าซื้อรถยกหินที่อยู่ในเขตอำเภอจศาลาแพ่งจากฐาน วิทยาประสงค์จะฟ้องบังคับฐานให้โอนชื่อทางทะเบียนรถยกหินจากฐานเป็นของวิทยาตามสัญญาเช่าซื้อ วิทยาต้องเสนอคำฟ้องที่ศาลได้ เพราะเหตุใด

ข้อ 9 นายเสริมและนางจรรยา สามีภรรยาขอตัวยกฎหมายเป็นคนไทยทั้งคู่ มีที่ดินและบ้านอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม นายเสริมศักดิ์และนางจรรยาได้ไปมีภูมิลำเนาอยู่ที่ประเทศไทยนิวซีแลนด์ นายเสริมศักดิ์กล่าวเป็นคนวิกฤตขณะอยู่ที่ประเทศไทยนิวซีแลนด์ นางจรรยาประ伤ค์ที่จะร้องขอต่อศาลไทยให้มีคำสั่งให้นายเสริมศักดิ์เป็นคนไร้ความสามารถ และตั้งนางจรรยาเป็นผู้อนุบาลเพื่อจัดการทรัพย์สินในประเทศไทย การณ์หนึ่ง และหากภายหลังนายเสริมศักดิ์หายจากคนวิกฤต นางจรรยาประ伤ค์จะร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนคำสั่งที่ให้นายเสริมศักดิ์เป็นคนไร้ความสามารถ อีกครั้งหนึ่ง ทั้งสองกรณี นางจรรยาจะร้องขอต่อศาลไทยได้ที่ศาลใด เพราะเหตุใด

คำตอบท้ายบทที่ 1

ข้อ 1 หลักกฎหมาย ป.ว.แพ่ง มาตรา 4 (1)

วินิจฉัย ตามปัญหานายสมบัติจะฟ้องเรียกค่าดูแลรักษาก่อนโดยมีเงื่อนไขคือต้องมีความชำนาญในเขตศาล หรือต่อศาลที่มูลค่าเกิดขึ้นในเขตศาล ไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่ ตามปัญหานายโอมได้มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร แต่มูลค่าเกิดขึ้นที่จังหวัดระยอง นายสมบัติจึงเสนอคำฟ้องต่อศาลจังหวัดระยองได้

สรุป นายสมบัติจะฟ้องเรียกค่าดูแลรักษาก่อนโดยมีเงื่อนไขคือต้องมีความชำนาญในเขตศาลที่ศาลจังหวัดระยองอันเป็นศาลที่มูลค่าเกิด ตาม ป.ว.แพ่ง มาตรา 4 (1)

ข้อ 2 หลักกฎหมาย ป.ว.แพ่ง มาตรา 4 (1) และมาตรา 5

วินิจฉัย ปกติถ้านายสมชาติจะฟ้องนายสมทรง นายสมชาติและบริษัท สมสหายประกันภัย จำกัด นายสมชาติต้องเสนอคำฟ้องต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลหรือศาลที่มูลค่าเกิดขึ้นในศาล (ป.ว.แพ่ง มาตรา 4 (1)) แต่ตามปัญหาจำเลยทั้งสามมีภูมิลำเนาต่างกันเองไม่อาจฟ้องจำเลยทั้งสามยังศาลเดียวกัน ตาม ป.ว.แพ่ง มาตรา 4 (1) ได้ แต่เนื่องจากมูลค่าความแห่งคดีเกี่ยวข้องกัน นายสมชาติจึงฟ้องจำเลยทั้งสามยังศาลเดียวกันที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพฯ ได้ ตาม ป.ว.แพ่ง มาตรา 5

ข้อ 3 นักศึกษาต้องวินิจฉัยตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 ตรี ว่าการเสนอคำฟ้องในเขตศาลตามมาตรา 4 ตรีได้นั้น จะต้องเป็นคำฟ้องอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ทวิ กส่าวคือ มิใช่คำฟ้องเกี่ยวด้วย อสังหาริมทรัพย์ โดยจำเลยมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร และมูลค่ามิได้เกิดใน ราชอาณาจักร ถ้าโจทก์เป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร โจทก์ สามารถเสนอคำฟ้องนั้นต่อศาลแพ่งหรือต่อศาลที่โจทก์มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลได้

แต่ตามปัญหามาแม้จะมิใช่คำฟ้องตามมาตรา 4 ทวิ จำเลยมิได้มีภูมิลำเนา อยู่ในราชอาณาจักรและมูลค่ามิได้เกิดขึ้นในราชอาณาจักร แต่โจทก์ก็มิได้มีสัญชาติไทย หรือมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร จึงบังคับตามมาตรา 4 ตรีไม่ได้ ฉะนั้น นายจอห์นจะ ฟ้องนายซิงเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนในการละเมิดดังกล่าวในเขตศาลไทยไม่ได้เลย

เพาะไม่ต้องด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าว แม้จะปรากฏข้อเท็จจริงว่านายชิงมีทรัพย์สินที่อาจถูกบังคับคดีได้อยู่ในราชอาณาจักรคือที่จังหวัดระยอง ก็ไม่อาจบังคับตามมาตรา 4 ตรี วรรคสองได้ เพราะกรณีของมาตรา 4 ตรี วรรคสอง จะต้องเป็นเรื่องที่สามารถบังคับตามมาตรา 4 ตรี วรรคแรกเสียก่อน กล่าวคือกฎหมายใช้คำว่า “คำฟ้องตามวรรคหนึ่ง” คือจะต้องเป็นเรื่องที่บังคับตามมาตรา 4 ตรี วรรคแรก ได้แล้ว ถ้าปรากฏว่าจำเลยมีทรัพย์สินที่อาจถูกบังคับคดีได้อยู่ในราชอาณาจักรกฎหมายให้สิทธิแก่โจทก์ที่จะฟ้องต่อศาลที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ได้อีกหนึ่งศาล

ข้อ 4 หลักกฎหมาย ป.ว.แพ่ง มาตรา 3 (2) (ก) และมาตรา 4 (1)

วินิจฉัย ตามปัญหาเป็นเรื่องขอได้ถอนจำนวนที่ดิน มิใช่บังคับเอาตัวทรัพย์นั้นโดยตรง เพราะทรัพย์นั้นกรรมสิทธิ์ยังอยู่กับผู้จำนวนและมูลค่าเกิดขึ้นในราชอาณาจักร จึงเป็นคำฟ้องที่ไม่เกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ เมื่อเป็นคำฟ้องที่ไม่เกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ด้องบังคับตาม ป.ว.แพ่ง มาตรา 4 (1) คำฟ้องให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลหรือต่อศาลที่มูลค่าเกิดขึ้นในเขตศาล ไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่ ตามปัญหานายอำนวยจะฟ้องขอได้ถอนจำนวนที่ดินจากนายโชคุนได้ที่ศาลที่นายโชคุนมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล แต่เนื่องจากนายโชคุนได้เดินทางกลับไปประเทศญี่ปุ่นแล้ว จึงต้องบังคับตาม ป.ว.แพ่ง มาตรา 3 (2) (ก) ในกรณีที่จำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ถ้าจำเลยเคยมีภูมิลำเนาอยู่ ณ ที่ได้ในราชอาณาจักรภายในการนัดสองปีก่อนวันที่มีการเสนอคำฟ้อง ให้ถือว่าที่นั้นเป็นภูมิลำเนาของจำเลย ตามปัญหานายโชคุนได้เคยมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ตั้งแต่วันที่ 10 มกราคม 2535 ถึงวันที่ 10 กรกฎาคม 2536 ดังนั้น ถ้านายอำนวยยื่นฟ้องภายใน 10 มีนาคม 2537 ก็ชอบที่จะยื่นฟ้องได้ที่ศาลจังหวัดเชียงใหม่อันเป็นศาลที่นายโชคุนเคยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขต หรือยื่นฟ้องที่ศาลจังหวัดลำพูนอันเป็นศาลที่มูลค่าเกิดขึ้นในเขตศาล ตามมาตรา 4 (1)

สรุป นายอำนวยจะยื่นฟ้องขอได้ถอนจำนวนที่ดินจากนายโชคุนได้ที่ศาลจังหวัดเชียงใหม่ อันเป็นศาลที่นายโชคุนเคยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล ตาม ป.ว.แพ่ง มาตรา 4 (1) และมาตรา 3 (2) (ก) หรือศาลจังหวัดลำพูนอันเป็นศาลที่มูลค่าเกิดขึ้นในเขตศาล ตามมาตรา 4 (1)

ข้อ 5 หลักกฎหมาย ป.ว.พง มาตรา 4 (1), มาตรา 4 ทวิ และมาตรา 5
วินิจฉัย ตามปัญหาถ้าใบหยกประสงค์จะเรียกเงินคืนโดยฟ้องสำวน
และกองดีร่วมกันนั้น เนื่องจากคำฟ้องมีข้อหาหลายข้ออันมูลความแห่งคดีเกี่ยวข้องกัน
ใบหยกจะเสนอคำฟ้องต่อศาลที่สำวนมีภูมิลำเนาอยู่ในเขต คือศาลจังหวัดสุพรรณบุรี
หรือศาลที่ทรัพย์ดังอยู่ในเขตศาลคือศาลจังหวัดราชบุรี ศาลได้ศาลงหนึ่ง เช่นวันนี้ก็ได้
ตาม ป.ว.พง มาตรา 5

ถ้าจะยื่นฟ้องสำวนหรือกองดีคณ์ได้คนหนึ่งนั้น การณ์จะฟ้องสำวนต้อง^{จะ}
เสนอคำฟ้องต่อศาลที่กองดีมีภูมิลำเนาอยู่ในเขต คือศาลจังหวัดสุพรรณบุรี หรือศาลที่มูล
คดีเกิดขึ้น คือศาลแพ่ง ตาม ป.ว.พง มาตรา 4 (1) ถ้าจะฟ้องกองดีซึ่งเป็นการฟ้องบังคับ
จำนำอันเป็นคำฟ้องเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ ต้องเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ทรัพย์นั้นดังอยู่
ในเขตศาล คือศาลจังหวัดราชบุรี หรือศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขต คือศาลจังหวัด
กาญจนบุรี ตาม ป.ว.พง มาตรา 4 ทวิ

สรุป ถ้าฟ้องสำวนและกองดีร่วมกัน ต้องเสนอคำฟ้องต่อศาลจังหวัด
สุพรรณบุรี หรือศาลจังหวัดราชบุรีศาลได้ศาลงหนึ่ง ตาม ป.ว.พง มาตรา 5

ถ้าฟ้องสำวนคนเดียวต้องเสนอคำฟ้องต่อศาลจังหวัดสุพรรณบุรีหรือ
ศาลแพ่งตาม ป.ว.พง มาตรา 4 (1)

ถ้าฟ้องกองดีคณ์เดียว ต้องเสนอคำฟ้องต่อศาลจังหวัดราชบุรี หรือศาล
จังหวัดกาญจนบุรี ตาม ป.ว.พง มาตรา 4 ทวิ

**ข้อ 6 ตาม ป.ว.พง มาตรา 4 ตรี วรรคหนึ่ง บัญญัติถึงคำฟ้องอื่นนอกจากที่
บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ทวิ ซึ่งจำเลยมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร และมูลคดีมิได้
เกิดขึ้นในราชอาณาจักร ถ้าโจทก์เป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร
ให้เสนอคดีต่อศาลแพ่ง หรือต่อศาลที่โจทก์มีภูมิลำเนา และตามมาตรา 4 ตรี วรรคสอง
ยังบัญญัติอีกว่า ถ้าจำเลยมีทรัพย์สินที่อาจถูกบังคับคดีได้อยู่ในราชอาณาจักรไม่ว่าเป็น
การชั่วคราวหรือถาวร โจทก์จะเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขตศาลก็ได้ ตาม
ปัญหากรณีที่นายแดงฟ้องเรียกค่าสินใหม่ทดแทนฐานละเมิดจากหัวอุนจึงเป็นหนี้เหนือ
บุคคล มิใช่คำฟ้องอันเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ ตามมาตรา 4 ทวิ เมื่อปรากฏว่าหัวอุน
มิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร และเหตุรุณนรต์ชนกันเกิดที่เมืองเวียงจันทน์
สาธารณรัฐประชาชนลาว มูลคดีจึงมิได้เกิดขึ้นในราชอาณาจักร นายแดง**

เป็นผู้มีสัญชาติไทย ดังนั้น นายแดงจึงมีสิทธิฟ้องท้าวอุ่นเป็นจำเลยได้ต่อศาลแพ่งหรือ
ศาลจังหวัดเลยอันเป็นศาลที่นายแดงโจทก์มีภูมิลำเนาได้ ตามมาตรา 4 ตรี วรรคหนึ่ง

นอกจากนี้ การที่ท้าวอุ่นขับรถยกม้าพากอยู่ที่โรงรามในจังหวัด
หนองคาย และรถยกนั้นเป็นทรัพย์สินของท้าวอุ่นเอง กรณียอมก็อ้างได้ว่าท้าวอุ่นจำเลยมี
ทรัพย์สินที่อาจถูกบังคับคดีได้ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว นายแดงยอมมีสิทธิฟ้อง
คดีต่อศาลจังหวัดหนองคายอันเป็นศาลที่ทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขตศาลได้อีกศาลหนึ่ง ตาม
มาตรา 4 ตรี วรรคสอง

สรุปแล้ว นายแดงมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลได้ศาลมีน้ำที่รวม 3 ศาล คือ
ศาลแพ่ง ศาลจังหวัดเลย และศาลจังหวัดหนองคาย

ข้อ 7 หลักกฎหมาย ป.ว.แพ่ง มาตรา 4 (1) ประกอบมาตรา 5

วินิจฉัย ตามปัญหา ข้าพเจ้าจะแนะนำนายอุทัยดังนี้คือ ข้อเท็จจริงใน
คดีนี้นายอุทัยโจทก์ประสังค์จะฟ้องเรียกชาระหนี้เงินกู้ ซึ่งต้องบังคับตาม ป.ว.แพ่ง มาตรา
4(1) จึงต้องฟ้องต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาคือฟ้องนายสมชายต่อศาลจังหวัดหนองคาย
และฟ้องนายสมบัติต่อศาลจังหวัดลำปาง แต่โดยที่นายสมชายและนายสมบัติได้ร่วมกัน
กู้เงินนายอุทัย จึงเป็นหนี้ที่ไม่อาจแบ่งแยกกันชาระได้ จึงสามารถฟ้องนายสมบัติและ
นายสมชายต่อศาลได้ศาลมีน้ำที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีภูมิลำเนาได้หรือที่มูลค่าเกิดใน
เขตศาล ตามมาตรา 5 แต่ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นทนาย ข้าพเจ้าจะแนะนำให้นายอุทัย
ฟ้องต่อศาลจังหวัดพังงาซึ่งเป็นศาลที่มูลค่าเกิด

ข้อ 8 หลักกฎหมาย ป.ว.แพ่ง มาตรา 4 (1)

วินิจฉัย ตามปัญหาคำฟ้องที่ขอให่อนเชื่อทางทະเบียนรถยกคัน
พิพากษาหานามาเป็นของวิทยาตามสัญญาเช่าซื้อ เป็นการขอบังคับให้ปฏิบัติตามสัญญา
มิได้มีบังคับเอาแก่ตัวทรัพย์พิพากษา จึงเป็นคำฟ้องไม่เกี่ยวด้วยทรัพย์

สรุป วิทยาต้องเสนอคำฟ้องต่อศาลจังหวัดนครปฐมอันเป็นศาลที่หานามี
ภูมิลำเนาอยู่ในเขต จึงเป็นคำฟ้องไม่เกี่ยวด้วยทรัพย์

ข้อ 9 หลักกฎหมาย ป.ว.แพ่ง มาตรา 4 และมาตรา 7 (4)

วินิจฉัย นายเสริมศักดิ์และนางจรรยาสองสามีภรรยาเป็นคนไทย และมี
ทรัพย์สินอยู่ในประเทศไทย นายเสริมศักดิ์และนางจรรยาได้ไปมีภูมิลำเนาอยู่ที่ประเทศไทย
นิวซีแลนด์ นายเสริมศักดิ์กล้ายเป็นคนวิกฤตขณะอยู่ที่ประเทศไทยนิวซีแลนด์ นางจรรยา

ประสงค์จะร้องขอต่อศาลไทยให้มีคำสั่งให้นายเสริมศักดิ์เป็นคนไร้ความสามารถ และตั้ง
นางจรายาเป็นผู้อนุบาลเพื่อจัดการทรัพย์สินในประเทศไทย คำร้องขอของนางจรายาเป็น
ที่ร้องขอเกี่ยวกับทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย คำร้องขอนี้หากศาลมีคำสั่งตามคำร้องขอ
นี้จะเป็นผลให้ต้องจัดการทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย ซึ่งนายเสริมศักดิ์กล้ายเป็นคน
วิกฤติกะยะอยู่ในประเทศไทยนิวัลแลนด์ มูลค่าได้เกิดขึ้นนอกประเทศไทย และนางจรายา
ผู้ร้องไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย นางจรายาจึงเสนอคำร้องต่อศาลจังหวัดกรุง
อันเป็นศาลที่ทรัพย์ดังอยู่ได้ ตาม พ.ว.แพ่ง มาตรา 4 ภายหลังนายเสริมศักดิ์หายจาก
คนวิกฤต นางจรายาจะร้องขอให้เพิกถอนคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้ที่ศาล
จังหวัดกรุงอันเป็นศาลที่ได้มีคำสั่งให้นายเสริมศักดิ์เป็นคนไร้ความสามารถ ตาม
พ.ว.แพ่ง มาตรา 7(4)

สรุป นางจรายาเสนอคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้นายเสริมศักดิ์เป็นคนไร้
ความสามารถต่อศาลไทยได้ที่ศาลจังหวัดกรุง ตาม พ.ว.แพ่ง มาตรา 4 และ
ภายหลังจะร้องขอให้เพิกถอนคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้ที่ศาลจังหวัดกรุง
ตาม พ.ว.แพ่ง มาตรา 7 (4)

บทที่ 2

กรณีไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลที่มีเขตเหนือคดีได้

ป.ว.แพ่ง มาตรา 10 บัญญัติว่า “ถ้าไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้นที่มีเขตศาลเหนือคดีนั้นได้โดยเหตุสุดวิสัย คู่ความฝ่ายที่เสียหายหรืออาจเสียหายเพราะการนั้นจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้น ซึ่งตนมีภูมิลำเนา หรืออยู่ในเขตศาลในขณะนั้นก็ได้ และให้ศาลมั้นเมื่ออำนาจทำการค้าสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม”

มาตรานี้ว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในศาลอื่น กรณีที่คู่ความฝ่ายนั้นไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้นที่มีเขตศาลเหนือคดีนั้นได้โดยเหตุสุดวิสัย ก្មោមាយใช้คำว่า “ไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณา” จึงไม่จำกัด เฉพาะคำฟ้องเท่านั้น แต่กินความถึงการดำเนินกระบวนการพิจารณาทั้งหลายตามมาตรา 1 (7) ซึ่งมีความหมายกว้างขวางมาก เช่น การยื่นหรือส่งคำคู่ความ หรือเอกสาร ตลอดจน การยื่น คำขอต่าง ๆ ต่อศาล เป็นต้น

จากมาตรา 10 นี้ แยกออกพิจารณาได้ 3 ประการ คือ

1. กรณีไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลที่มีเขตอำนาจได้
2. วิธีปฏิบัติในการกรณีไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลที่มีเขตอำนาจได้
3. ผลของการยื่นคำขอตามมาตรา 10

1. กรณีไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลที่มีเขตอำนาจได้

1.1 มาตรานี้ใช้กับกรณีที่ไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้นได้ แต่ อาจใช้ในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาได้โดยอาศัยมาตรา 246 และ 247 นัยคำพิพากษาฎีกาที่ 967/2494 การยื่นฟ้องอุทธรณ์นั้นเป็นกระบวนการพิจารณาที่ผู้อุทธรณ์จะต้องดำเนินต่อศาล ตามความหมายของ ป.ว.แพ่ง มาตรา 1 (3) และ (7) จะนั้น จึงนำเอา ป.ว.แพ่ง มาตรา 10 มาใช้บังคับได้

ผู้อุทธรณ์ไม่สามารถไปยื่นฟ้องอุทธรณ์ต่อศาลที่พิพากษาคดีได้โดยเหตุสุดวิสัยยอมยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องข้อยื่นอุทธรณ์ต่อศาลที่ตนมีภูมิลำเนา หรืออยู่ในเขตศาลในขณะนั้นได้ และในการนี้เช่นนี้ ถือว่าได้ยื่นอุทธรณ์แล้วนับแต่วันนั้น ไม่ใช่นับแต่วันที่อุทธรณ์ส่งไปถึงศาลที่พิพากษาคดี

1.2 กรณีที่ไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้นได้ กล่าวคือ ว่าตามธรรมดามเมื่อโจทก์จะยื่นคำฟ้องต่อศาลจะต้องยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจเหนืออคดีนั้น (ป.ว.แพ่ง มาตรา 2, 3, 4, 5 และ 7) ส่วนการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ภายหลังจากยื่นคำฟ้องแล้ว เช่นการยื่นคำคู่ความและเอกสาร การยื่นคำขอ ฯลฯ ต้องกระทำการต่อศาลที่โจทก์ได้ยื่นคำฟ้องไว้ จะกระทำการต่อศาลอื่นไม่ได้ เว้นแต่ในบางกรณี เช่น การเดินแพชญสืบ การส่งประเด็นไปสืบตาม ป.ว.แพ่ง มาตรา 102 และ 107 เป็นต้น แต่ในบางครั้งเมื่อคู่ความมีความจำเป็นไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลที่มีเขตอำนาจเหนืออคดีนั้นได้ กฎหมายก้อนุญาตให้คู่ความผู้มีหน้าที่ต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาไปยื่นต่อศาลอื่นได้ในเมื่อคู่ความฝ่ายนั้นไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลที่มีเขตอำนาจเหนืออคดีได้โดยเหตุสุดวิสัย

คำว่า “เหตุสุดวิสัย” ที่กล่าวไว้ในมาตรา 10 นี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมิได้ให้ทวิเคราะห์ตัวพิทักษ์ไว้ ส่วนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ให้คำจำกัดความไว้ในมาตรา 8 ว่า “เหตุใด ๆ อันจะเกิดขึ้นก็ต้องให้ผลพิบัติก็ต้องไม่มีใครจะอาจป้องกันได้ แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะต้องประสบเหตุนั้น จะได้จัดการระมัดระวังด้วยความสมควรอันเพียงพอตามที่มีความจำเป็น” เหตุสุดวิสัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงหมายถึงเหตุอันเกิดจากภัยธรรมชาติ หรือเหตุอันเกิดขึ้นตามธรรมชาติโลก เช่น ฝนตก น้ำท่วม พื้นผ่า ลมพายุพัด เป็นต้น ซึ่งเหตุสุดวิสัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นเหตุยกเว้นความรับผิดในทางแพ่งเช่นในเรื่องละเมิด หรือการชำระบานหิน ฉะนั้นจึงให้คำจำกัดความคำว่าเหตุสุดวิสัย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับกับเหตุสุดวิสัยตามมาตรา 10 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยเคร่งครัดมิได้ เพราะเหตุสุดวิสัยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้นคือเหตุที่มาขัดขวางมิให้คู่ความดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ภายในเวลาหรือก่อนสิ้นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างหนึ่งอย่างใด จึงไม่จำต้องเป็นเหตุอันเกิดจากภัยธรรมชาติ ซึ่งไม่มีใครสามารถป้องกันได้ตามความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (นัยคำพิพากษารัฐที่ 695/2509)

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกាដ้วยว่าเป็นเหตุสุดวิสัย

คำพิพากษาฎีกานี้ 42/2498 โจทก์ฟ้องจำเลยเรื่องที่ดินต่อศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ ได้ยื่นคำร้องขอต่อศาลแพ่งขอคืนระยะเวลาอันคำให้การโดยอ้างว่ามีเหตุสุดวิสัยไปยื่นคำให้การไม่ทัน ศาลฎีกាបังว่าเป็นกรณีมีเหตุสุดวิสัยสมควรยกเวลาระยะเวลาอันคำให้การให้จำเลยได้ โดยศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ตอนหนึ่งว่า “ฯลฯ ตามท้องสำนวนปรากฏว่าจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ ต้องอาศัยเดินทางโดยรถไฟ ซึ่งขณะนั้นมีรถเดินอาทิตย์ละ 3 ครั้ง และกินเวลา 2 วัน จึงถึงนอกจากนั้นจำเลยยังอ้างความจำเป็นที่จะต้องหาพยานหลักฐานการครอบครองซึ่งได้เป็นมาหลายชั้วคน ฯลฯ ฉะนั้น ที่ศาลล่างใช้ดุลพินิจพิเคราะห์ว่าเป็นกรณีมีเหตุสุดวิสัย จึงเป็นการชอบแล้ว ฯลฯ”

คำพิพากษาฎีกานี้ 967/2494 โจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลจังหวัดอุดรธานี พิพากษายกฟ้อง โจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งว่า ไม่สามารถไปยื่นอุทธรณ์ต่อศาลจังหวัดอุดรธานีได้ตามกำหนด เพราะติดราชการอยู่ที่จังหวัดลำปาง และทนายโจทก์ป่วยเป็นไข้ติดออกเสบ จึงยื่นอุทธรณ์ต่อศาลแพ่งเพื่อให้ส่งอุทธรณ์ไปยังศาลจังหวัดอุดรธานีพิจารณาสั่งต่อไป ศาลแพ่งสั่งรับอุทธรณ์เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2492 และส่งไปยังศาลจังหวัดอุดรธานี ๆ ได้รับอุทธรณ์ในวันที่ 5 กันยายน 2492 จำเลยคัดค้านว่าฟ้องอุทธรณ์ไปถึงศาลจังหวัดอุดรธานีเมื่อพ้นอายุความอุทธรณ์แล้ว และไม่มีความจำเป็นจะนำฟ้องอุทธรณ์ไปยื่นต่อศาลแพ่ง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การยื่นอุทธรณ์นั้นเป็นกระบวนการพิจารณาที่ผู้อุทธรณ์จะต้องดำเนินต่อศาลอย่างหนึ่งตามความหมายของ ป.ว.แพ่ง มาตรา 1 (3) และ (7) ฉะนั้น จึงนำมาตรา 10 มาใช้บังคับได้และพังได้ว่าโจทก์ผู้อุทธรณ์ไม่สามารถไปยื่นฟ้องอุทธรณ์ต่อศาลที่พิจารณาคดีได้โดยเหตุสุดวิสัยยอมยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องขอยื่นอุทธรณ์ต่อศาลซึ่งตนมีภูมิลำเนา หรืออยู่ในเขตศาลในขณะนั้นได้ และในการนี้เข่นนี้ถือว่าได้ยื่นอุทธรณ์แล้วแต่วันนั้นไม่ใช้นับแต่วันที่อุทธรณ์ส่งไปถึงศาลที่พิพากษาคดี

คำพิพากษาฎีกานี้ 1254/2503 โจทก์เป็นเจ้าหนี้จำเลยตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดอุดรธานี ๆ ขอให้ศาลมีอำนาจบุรีคดีและขยายทอดตลาดทรัพย์ของจำเลย เพราะทรัพย์ของจำเลยอยู่ในเขตศาลจังหวัดราชบุรี ๆ ขยายทอดตลาดวันที่ 4 พฤษภาคม 2502 ผู้ร้องเป็นเจ้าหนี้จำเลยตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดราชบุรี ซึ่งพิพากษามีวันที่ 18 พฤษภาคม 2502 ได้ยื่นคำร้องขอเฉลี่ยเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์ของจำเลย

ต่อศาลจังหวัดราชบุรีในวันที่ 18 พฤษภาคม 2502 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายแห่งการขอเจลี่ย เพราผู้ร้องไม่อาจขอเจลี่ยทางศาลจังหวัดอุดรธานีได้ทัน ศาลจังหวัดราชบุรีสั่งยกคำร้อง ขอเจลี่ยของผู้ร้อง ศาลฎีก้าวินิจฉัยว่า “ฯลฯ ในชั้นนี้ยังพังไม่ได้ว่าผู้ร้องเป็นฝ่ายผิด เปิกเฉยละเลยหรือล่าช้าดังที่โจทก์ฎีก้าวคัดค้านมา เพราะฝ่ายผู้ร้องยืนยันอยู่ว่าคดีของ ผู้ร้องเข้าไปบังโดยจำเลยหลักเลี้ยงขาดนัดศาลฎีก้าวตรวจสอบสำนวนที่ผู้ร้องเป็นโจทก์แล้ว ปรากฏว่าจากวันพ้องถึงวันที่ศาลมีพากษาเป็นเวลาสองเดือนกับสองวันเท่านั้น เมื่อศาลมีพากษาแล้ว ผู้ร้องไม่มีเวลาพอจะไปยื่นคำร้องที่ศาลจังหวัดอุดรธานี เช่นนี้ศาลฎีก้าวจึง เห็นพ้องด้วยที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า ผู้ร้องมีเหตุผลความจำเป็นอันจะอ้างเป็นเหตุ สุดวิสัยได้ตาม พ.ว.พ. มาตรา 10 ข้อที่โจทก์ฎีก้าวว่าผู้ร้องควรเดินทางโดยเครื่องบินนั้น ศาลฎีก้าวเห็นว่าระยะทางห่างไกลระหว่างจังหวัดอุดรธานีกับจังหวัดราชบุรี ย่อมเป็นที่รู้กัน อยู่ทั่วไป ศาลจังหวัดราชบุรีพากษาให้ผู้ร้องชนะคดีเวลาใดจะเป็นเช้าหรือบ่ายไม่ปรากฏ ยังไม่น่าจะเกณฑ์ให้ผู้ร้องต้องเดินทางถึงอย่างนั้น ฯลฯ”

1.3 มาตรา 10 ใช้กับกรณีที่ไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ ซึ่งรวมถึง แม้โจทก์จะยังไม่ทันยื่นฟ้อง แต่กำลังเดินทางจากภูมิลำเนาของโจทก์ไปยังภูมิลำเนาของ จำเลยเพื่อยื่นฟ้องต่อศาล ณ ภูมิลำเนาของจำเลย แต่ทางรถไฟขาด โจทก์ไม่อาจเดินทาง ไปได้ทัน คดีโจทก์กำลังจะขาดอายุความ ดังนี้ โจทก์อาจใช้มาตรา 10 ได้โดยยื่นฟ้องต่อ ศาลซึ่งโจทก์มีภูมิลำเนาหรืออยู่ในเขตศาลขณะนั้นได้

2. วิธีปฏิบัติในการนี้ไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลที่มีเขตอำนาจได้

พ.ว.พ. มาตรา 10 บัญญัติว่า “คู่ความที่เสียหายหรืออาจเสียหายเพราะการ นั้นต้องยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้น ซึ่งตนมีภูมิลำเนา หรืออยู่ใน เขตศาลขณะนั้น และให้ศาลมีอำนาจทำการสำคัญสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เห็นสมควรเพื่อ ประโยชน์แห่งความยุติธรรม”

2.1 ผู้ที่จะยื่นคำขอตามมาตรา 10 นี้ได้ต้องเป็นคู่ความเท่านั้นพยานหรือ บุคคลอื่นแม้จะเกี่ยวข้องกับคดี ถ้ามิได้รับมอบอำนาจแล้วจะยื่นคำขอตามมาตรา 10 ไม่ได้ นอกจากนี้แม้ศาลเองจะเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะมีคำสั่งโดยไม่มี ผู้ใดขอมาหากได้ไม่ และคู่ความที่จะขอได้ตามมาตรา 10 จะต้องเป็นคู่ความที่เสียหายหรือ อาจเสียหายในทางคดี กล่าวคือ ถ้าหากไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ทันความ เสียหายย่อมเกิดขึ้น

2.2 การยื่นคำขอจะต้องยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้อง

2.3 คำขอดังกล่าวจะต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นซึ่งตนมีภูมิลำเนาอยู่ในขณะนั้น หรืออยู่ในเขตศาลข้างหน้า

2.4 ศาลที่พิจารณาคำขออาจทำสิ่งใด ๆ ที่ได้เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่จะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาในทางวินิจฉัยข้าดข้อพิพาทแห่งคดีมิได้

3. ผลของการยื่นคำขอตามมาตรา 10

กล่าวคือ เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำเนินการอย่างใดให้แล้วผลเท่ากับว่าคู่ความได้ดำเนินการในศาลที่มีเขตอำนาจทุกประการ เช่น พ้องไม่ขัดอยุคความ การดำเนินการต่าง ๆ ถือว่าสมบูรณ์แบบได้ดำเนินการในศาลนั้นโดยชอบ (นัยคำพิพากษาฎีกาที่ 967/2494)

คำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวกับมาตรา 10

คำพิพากษาฎีกาที่ 967/2494 การยื่นฟ้องอุทธรณ์เป็นกระบวนการพิจารณาที่ผู้อุทธรณ์จะต้องดำเนินต่อศาลอย่างหนึ่งตามความหมายของ ป.ว.พ.ง มาตรา 1 (3) และ (7) จะนั้นจึงนำมาตรา 10 มาใช้บังคับได้

ผู้อุทธรณ์ไม่สามารถไปยื่นฟ้องอุทธรณ์ต่อศาลที่พิพากษาคดีได้โดยเหตุสุดวิสัยยอมยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องขอยื่นอุทธรณ์ต่อศาลซึ่งตนมีภูมิลำเนาหรืออยู่ในเขตศาลในขณะนั้นได้ และในการนี้เช่นนี้ถือว่าให้ยื่นอุทธรณ์แล้ว แต่วันนั้นไม่ใช่นับแต่วันที่อุทธรณ์ส่งไปถึงศาลที่พิพากษาคดี

คำพิพากษาฎีกาที่ 42/2498 ฟ้องคดีที่ดินที่ศาลจังหวัดครรภ์ธรรมราษฎร์ เจ洌ยมีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพฯ มีเหตุสุดวิสัยไปยื่นคำให้การไม่ทัน เจ洌ยร้องขอต่อศาลสั่งยืดเวลา yin คำให้การได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1254/2503 ยื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์ต่อศาลอื่น ในการนี้มีเหตุฉุกเฉินตาม ป.ว.พ.ง มาตรา 10 ได้

สรุปเรื่อง

กรณีไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลที่มีเขตเหนือคดีได้

1. มาตรา 10 นี้ใช้กับกรณีที่ไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลที่มีเขตเหนือคดีนั้นได้ ไม่ว่าจะเป็นศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลมีลักษณะพิเศษ
2. กรณีที่ไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลที่มีเขตเหนือคดีได้เพราเหตุสุดวิสัย
3. คู่ความที่เสียหายหรืออาจเสียหายจากการที่ไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลที่มีเขตเหนือคดีนั้นได้ ต้องยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้น ซึ่งตนมีภูมิลำเนาหรืออยู่ในเขตศาลขณะนั้น
4. เมื่อดำเนินการตามมาตรา 10 แล้ว ผลเท่ากับว่าคู่ความได้ดำเนินการในศาลที่มีเขตอำนาจทุกประการ

คำathamท้ายบท

นายสนิทและนายสนองพิพากษายังกรรมสิทธิ์ที่ดิน ซึ่งดังอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต โดยนายสนิทเป็นโจทก์ฟ้องนายสนองเป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดภูเก็ต ขอให้ศาลมีพากษาว่าที่พิพากษาเป็นของโจทก์ ห้ามจำเลยเข้าเกี้ยวข้อง ศาลสั่งรับฟ้องแล้วส่งหมายเรียกและสำเนาคำพ้องมาให้ศาลแพ่งจัดการส่งแก่นายสนองจำเลย ซึ่งมีภูมิลำเนาในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เมื่อนายสนองลงชื่อรับหมายเรียกและสำเนาคำพ้องแล้ว ก็ปรากฏว่าผิดนัดกิ่ງก้าน น้ำท่วมทางรถไฟและทางรถยนต์ขาดหมด ทั้งไม่มีสายการบิน หรือเรือเดินทางที่จะไปจังหวัดนั้นได้ ครั้นจะรอให้นัดแล้วเดินทางไปยื่นคำให้การที่ศาลจังหวัดภูเก็ตก็เกินเวลา 8 วันตามหมายเรียก ดังนี้ ท่านเห็นว่านายสนองควรจะปฏิบัติอย่างไรจึงจะไม่ขาดนัดยื่นคำให้การและชอบด้วยกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ด้วย (คำตอนป.ว.แพ่ง มาตรา 10 และคำพากษาฎีกาที่ 42/2498)